

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY KUŚLIN
NA LATA 2021-2027
Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU**

Szanowni Państwo,

Z początkiem roku 2020 rozpoczęliśmy pracę nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Kuślin na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku, która ma być przydatnym drogowskazem wskazującym kierunki dalszego rozwoju Gminy Kuślin.

Dziękuję wszystkim osobom zaangażowanym w sporządzenie niniejszej Strategii – mieszkańcom, radnym, pracownikom urzędu i jednostek organizacyjnych. Nasza wspólna działalność i zaangażowanie pomogły wyznaczyć priorytety i działania konieczne do zrealizowania w najbliższych latach. Pomimo wielu wyzwań, jakie stoją przed nami oraz niewiadomych związanych z dalszymi skutkami pandemii koronawirusa CO-VID-19, liczę, że uda nam się osiągnąć wyznaczone w Strategii cele, które przyczynią się do wzrostu jakości życia w naszej gminie.

Zachęcam zatem Państwa do poświęcenia chwili czasu na lekturę tego istotnego opracowania.

Wójt Gminy Kuślin
Mieczysław Skrzypczak

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII	5
ETAPY PRAC NAD STRATEGIĄ.....	6
DIAGNOZA	7
INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE	8
PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	9
DEMOGRAFIA	10
GOSPODARKA I RYNEK PRACY	11
OTOCZENIE GMINY I BEZPIECZEŃSTWO	13
ŚRODOWISKO.....	14
OŚWIATA I WYCHOWANIE.....	17
OPIEKA SPOŁECZNA I ZDROWIE	19
INFRASTRUKTURA	20
KULTURA, SPORT, REKREACJA.....	23
POTENCJAŁ FINANSOWY	24
PROBLEMY I OCZEKIWANIA MIESZKAŃCÓW (WNIOSKI Z BADANIA)	27
ANALIZA SWOT	28
KIERUNKI STRATEGICZNE	31
MISJA	32
WIZJA	32
CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I DZIAŁANIA	33
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	39
MONITORING I EWALUACJA	43
ZAŁĄCZNIKI	46
ZAŁĄCZNIK NR 1 –WZÓR ANKIETY	47
ZAŁĄCZNIK NR 2 – TABELA EWALUACYJNA	52

WSTĘP

PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Kuślin odgrywa istotną rolę w procesie zarządzania jednostki samorządu terytorialnego. Pozwala ona na kompleksowe podejście do wyznaczania i osiągania celów rozwoju gminy, w którym uwzględnia się jej wewnętrzne zależności, otoczenie, relacje między nimi oraz wartości, które są najważniejsze dla władz lokalnych oraz mieszkańców.

Jest ona komplementarna z innymi dokumentami planistyczno-strategicznymi, które realizowane są na terenie gminy. Średniookresowe i bieżące plany, a także działania władz, mają wynikać z niniejszej Strategii. Powinny być jej podporządkowane i tworzyć spójny system jej wdrażania. Jednocześnie dokument będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku i Krajową Strategią Rozwoju Regionu Regionalnego 2030. Strategia będzie wyznaczała ramy dla planów i programów powstających w gminie, podczas jej obowiązywania.

Strategia Rozwoju Gminy Kuślin na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Ponadto wzięto pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju, która obowiązywała w latach 2003-2015.

Ważnym źródłem informacji byli członkowie Zespołu Strategicznego w skład, którego wchodziłi reprezentanci poszczególnych jednostek organizacyjnych gminy i grup społecznych:

Mieczysław Skrzypczak – Wójt Gminy, LIDER STRATEGII

Artur Bąk – Dyrektor Zakładu Obsługi Komunalnej

Jakub Beyer – Podinspektor ds. gospodarki nieruchomościami i środków unijnych Urząd Gminy Kuślin

Marcin Biały – działacz społeczny, Prezes Stowarzyszenia „Chraplewo – Razem Możemy Więcej”

Grażyna Biskup – Dyrektor ZSP w Michorzewie

Maria Czekala – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Kuślinie

Janusz Dobrzycki – przedsiębiorca

Waldemar Guzik - przedsiębiorca

Zbigniew Heliński – Sekretarz Gminy

Piotr Jaroszyk – Radny Gminy

Jerzy Kałek – Sołtys wsi Krystianowo

Anna Kędziora – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kuślinie

Patryk Klaczyk – Inspektor ds. gospodarki przestrzennej, dróg, budownictwa i inwestycji Urząd Gminy Kuślin

Karolina Łuczak - Stanowisko ds. działalności gospodarczej, p-poż., kultury i sportu Urząd Gminy Kuślin

Józef Mingę – Sołtys wsi Śliwno

Dawid Poprawa – Instruktor w Gminnym Ośrodku Kultury w Kuślinie

Maria Przybylska – Wicedyrektor Zespołu Szkoła Podstawowa - Przedszkole w Wąsowie

Adrianna Rakowska – Biuro Rady Gminy, promocja i zdrowie Urząd Gminy Kuślin

Tomasz Ratajczak – Radny Gminy

Iwona Sadowska – Inspektor ds. ochrony środowiska

i rolnictwa Urząd Gminy Kuślin

Michał Subsar – Sołtys wsi Michorzewko

Justyna Wilgowicz – Radna Gminy

Arkadiusz Wolgetan – Sołtys wsi Chraplewo

Jarosław Woźny – rolnik, przedsiębiorca

Gabriela Kupś - uczennica Szkoły Podstawowej w Michorzewie

Jakub Drobnik - praktykant w Urzędzie Gminy w Kuślinie

Maria Łuczak – uczennica Szkoły Podstawowej w Wąsowie

Julia Mądrawska – uczennica Szkoły Podstawowej w Michorzewie

Mikołaj Musiał – praktykant w Urzędzie Gminy w Kuślinie

Julia Stefańska – uczennica Szkoły Podstawowej w Wąsowie

Dodatkowo Zespół ds. strategii wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

Irma Kuznetsova – Kierownik Zespołu ds. rozwoju usług dla JST

Julia Sokal-Piechocka – Starszy Specjalista ds. rozwoju usług dla JST

Monika Kurosz - psycholog, coach, trener, konsultant

Agnieszka Osuch - socjolog, trener, konsultant

Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania gminy, który był wykorzystywany podczas przygotowywania Strategii, jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto w trakcie prac nad Strategią, przeanalizowano, między innymi, poniższe akty prawne pod kątem powiązania z celami i kierunkami rozwoju opisanymi w Strategii:

1. ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
2. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
3. ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
4. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
5. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
6. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
7. ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym;
8. ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

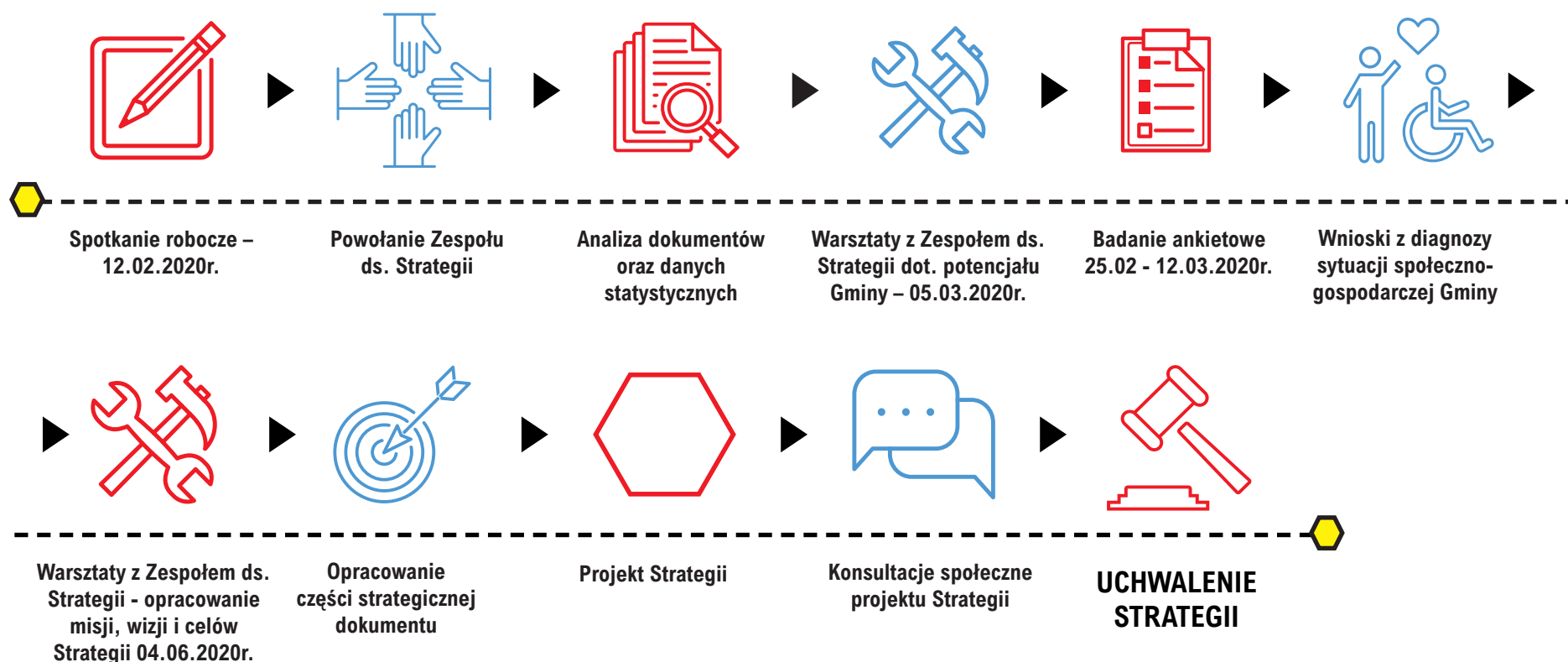
ETAPY PRAC NAD STRATEGIĄ

Prace nad Strategią rozpoczęto w styczniu 2020 roku, kiedy to Wójt Gminy Kuślin podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu.

Cykl prac nad strategią rozwoju składał się z trzech podstawowych faz:

- I. przygotowanie i organizacja procesu;
- II. prace analityczno-diagnostyczne – diagnoza strategiczna; analiza uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz formułowanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń płynących z otoczenia przy współudziale Zespołu ds. strategii. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców;
- III. opracowanie strategii rozwoju – sformułowanie MISJI I WIZJI, określanie celów strategicznych i operacyjnych wraz z działaniami – elementy te zostały opracowane przy współudziale Zespołu ds. Strategii podczas warsztatów strategicznych.

Całość projektu poddano konsultacjom społecznym, które opierały się na zamieszczeniu wersji elektronicznej strategii na oficjalnej stronie internetowej gminy. Za pomocą mediów społecznościowych poinformowano mieszkańców gminy o możliwości wniesienia uwag do dokumentu. Sugestie i uwagi zostały poddane weryfikacji, a następnie część z nich została uwzględniona w strategii.

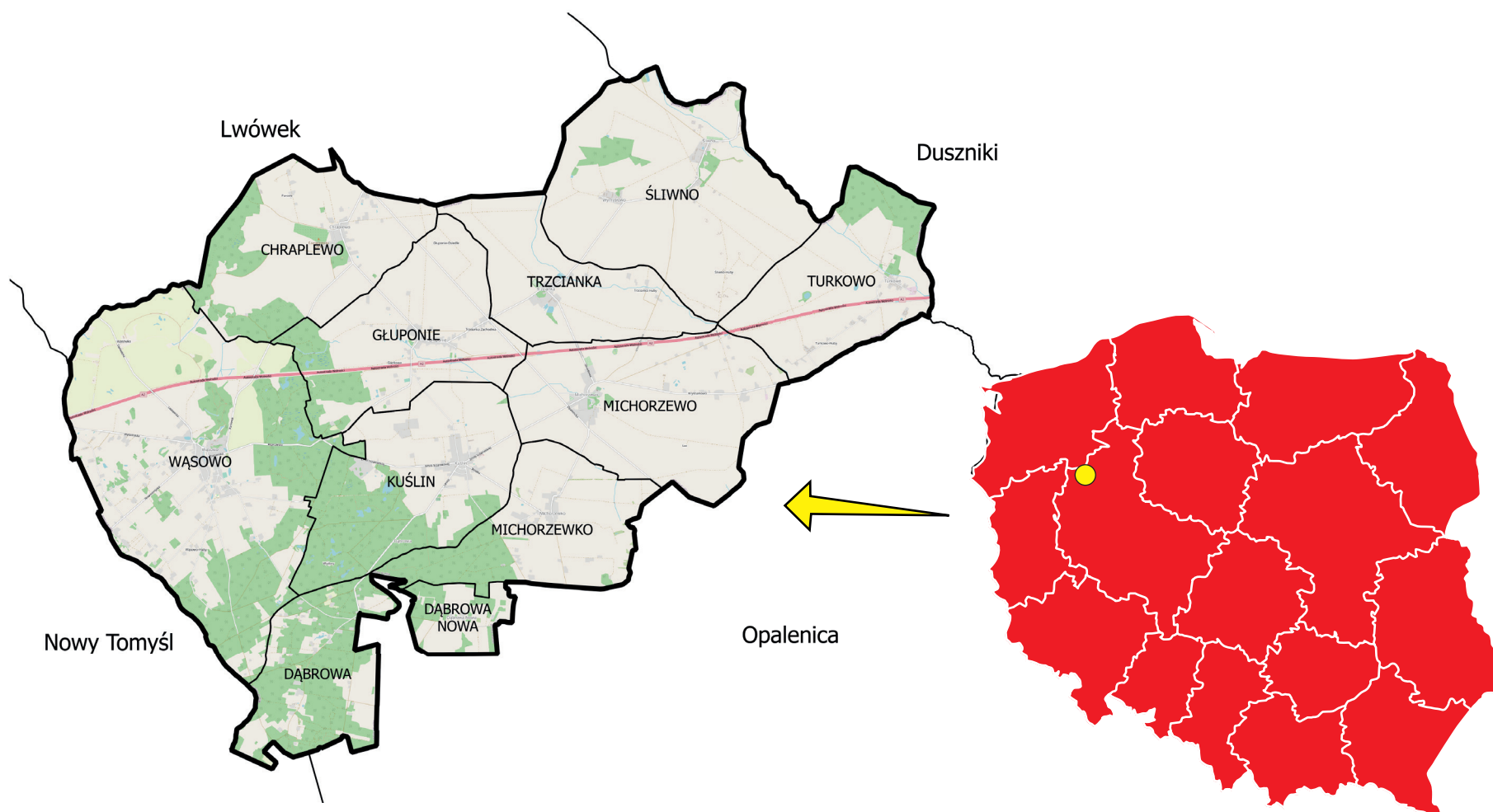

DIAGNOZA

INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Gmina Kuślin położona jest w zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie nowotomyskim. Od zachodu sąsiaduje z Gminą Nowy Tomyśl, od północy z Gminą Lwówek, od południa i południowego wschodu z Gminą Opałenica (powiat nowotomyski) oraz od północnego-wschodu z Gminą Duszniki (powiat szamotulski). Gmina podzielona jest na 12 sołectw: Chraplewo, Dąbrowa, Dąbrowa Nowa, Głuponie, Krystianowo, Kuślin, Michorzewo, Michorzewko, Śliwno, Trzcianka, Turkowo, Wąsowo. Najwięcej mieszkańców – około 21% zamieszkuje Wąsowo, najmniej niecały 1% Dąbrowę Nową.

Historia Kuślinu sięga XV wieku, kiedy pojawiły się pierwsze wzmianki o osadzie. Do 1708 roku wieś należała do województwa poznańskiego, potem przeszła pod prawa olęderskie (Olendrzy byli osadnikami z Fryzji i Niderlandów, byli wówczas grupą chłopów, która zachowała wolność osobistą, własną religię i przekonania). Według spisu urzędowego z 1837 roku wieś liczyła 369 mieszkańców i 45 domów. Pod koniec XIX wieku 80% mieszkańców wsi stanowiła napływowa ludność niemiecka. Po I wojnie światowej wieś znalazła się w granicach Polski jednak nadal większość ludności była pochodzenia niemieckiego. Podczas powstania wielkopolskiego, w czasie walk, zdobyto tutaj 25 karabinów. Po 1945 roku, wieś zasiedlili głównie przybysze ze wschodnich krańców Polski. Od 1973 roku Kuślin stał się siedzibą gminy.

Na terenie gminy istnieje dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych łączących Kuślin z sąsiednimi gminami. Przez środkową część gminy przebiega autostrada A2. Nie jest ona jednak bezpośrednio powiązana z drogowym układem gminnym. Jej dwa węzły są oddalone o około 20 km od centrum gminy co powoduje, że Gmina Kuślin posiada słabsze powiązania transportowe z Poznaniem – centralnym ośrodkiem województwa. Droga płatną autostradą do Poznania samochodem zajmuje około 50 minut. Istnieje jeszcze alternatywna trasa drogą wojewódzką 307, którą można pokonać w 55 minut. Z Kuślinu do Nowego Tomyśla samochodem droga zajmuje około kwadrans (niespełna 20 km). Drogę można przebyć również rowerem – trasa prowadzi bocznymi drogami, odległość to niespełna 13 km. Wielu mieszkańców dojeżdża również do Opalenicy oddalonej od Kuślinu o ok. 12 km oraz Buku (15,5 km od Kuślinu) - droga samochodem zajmuje również 15 min. Rowerem do Buku podróż zajmie ok. pół godziny, a do Opalenicy ok. 45 minut.

Przez gminę nie przebiegają szlaki kolejowe oraz nie ma gminnego transportu publicznego. Jedynym dostępnym środkiem publicznym jest PKS. W dokumencie pn. „Delimitacja poznańskiego obszaru metropolitalnego” wskazano również, że Gmina Kuślin nie spełnia kryteriów zakwalifikowania jej do poznańskiego obszaru metropolitalnego z uwagi na brak co najmniej 5 bezpośrednich połączeń transportem zbiorowym z Poznaniem w ciągu doby oraz niskim wskaźnikiem liczby osób dojeżdżających do Poznania. Autobusy kursują głównie do Nowego Tomyśla (swoje przystanki oprócz Kuślinu mają również w Wąsowie, Śliwnie, Trzciance i Michorzewie).

Gmina wiejska Kuślin jest gminą o typowo rolniczym charakterze. Według danych GUS w 2014 r. udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy wynosił około 74%, natomiast lasy zajmowały około 19%. W 2019 roku na terenie gminy zlokalizowane były 649 gospodarstwa rolne. Najwięcej stanowiły małe gospodarstwa o powierzchni do 2 ha – 35%, a duże gospodarstwa powyżej 15 ha stanowiły prawie 13% wszystkich gospodarstw.

Powierzchnia gospodarstw (ha)	Liczba gospodarstw
1-2	226
2,01-5	170
5,01-7	63
7,01-10	57
10,01-15	51
>15	82

Tabela 1. Powierzchnia i liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Kuślin w 2019 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Kuślin

PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Ostatnia uchwała w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kuślin została przyjęta 30 marca 2012 roku. Ocena aktualności Studium dokonana była 28 lipca 2016 roku. W wyniku oceny stwierdzono, że w latach 2012-2016 do Urzędu Gminy wpłynęły 34 wnioski dot. zmian w planach lub studium. Większość z nich dotyczyła zmiany przeznaczenia z terenów rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, najwięcej wniosków zostało złożone w 2013 roku – 9 szt. Wnioski dotyczyły głównie pojedynczych działek, a najwięcej wniosków dotyczyła obrębu Wąsowo.

W związku z tą oceną gmina postanowiła przystąpić do aktualizacji Studium, które miało zostać przyjęte w 2020 roku. Na ten cel zostały zaplanowane środki w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Jednak z uwagi na pandemię koronawirusa COVID-19 prace ulegną wydłużeniu. Aktualizacja ma na celu przede wszystkim zwiększenie powierzchni terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz terenów inwestycyjnych w każdej miejscowości.

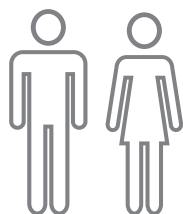
Zgodnie z obecnym studium poszczególne miejscowości gminy pełnią funkcje mieszkaniowe i rolnicze, co obrazuje poniższa tabela.

Miejscowość	Funkcja główna	Funkcja uzupełniająca
Chraplewo	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi
Dąbrowa	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi
Dąbrowa Nowa	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi
Głuponie	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi
Krystianowo	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi, działalność gospodarcza
Kuślin	mieszkalnictwo, rolnictwo, usługi	kultura, działalność gospodarcza, tereny eksploatacji powierzchniowej
Michorzewo	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi, oświata, sport, działalność gospodarcza
Michorzewko	mieszkalnictwo, rolnictwo	działalność gospodarcza, usługi
Śliwno	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi, oświata, sport
Trzcianka	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi, działalność gospodarcza, oświata, sport
Turkowo	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi, działalność gospodarcza
Wąsowo	mieszkalnictwo, rolnictwo	usługi, działalność gospodarcza, sport, oświata, kultura

Tabela 2. Funkcje główne i uzupełniające miejscowości w Gminie Kuślin
Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XVI/88/2012 Rady Gminy w Kuślinie z dnia 30 marca 2012 r. Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kuślin

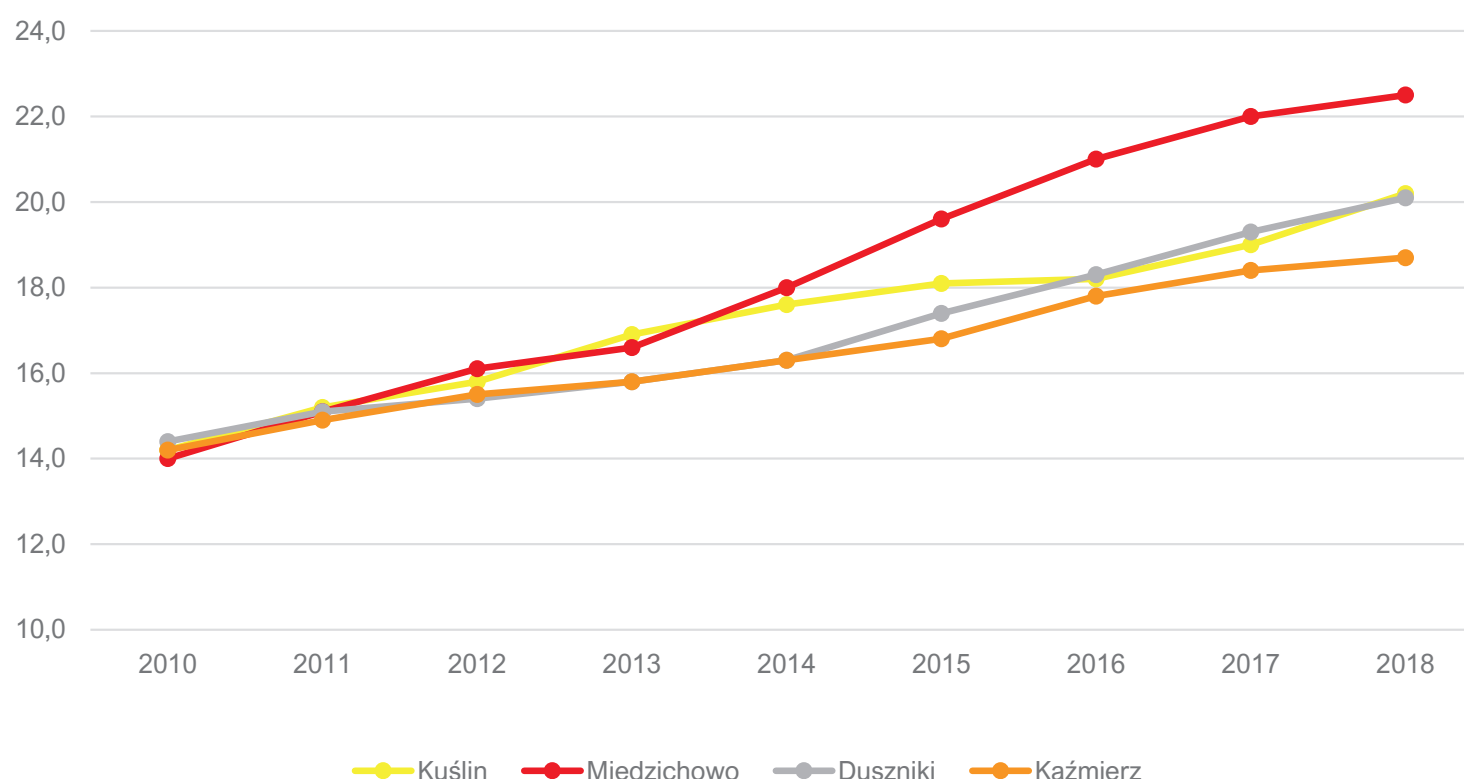
Wskazać należy również, że cała powierzchnia gminy objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Warto jednak zauważyć, że plany te uchwalone zostały w 2003 roku na podstawie nieaktualnej już ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 roku. Z uwagi na planowaną zmianę studium, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego również będą musiały zostać uaktualnione.

DEMOGRAFIA

W 2019 roku Gminę Kuślin zamieszkiwało 5 667 osób, tym samym gęstość zaludnienia wynosiła 52 os/km². Na przestrzeni lat liczba mieszkańców gminy uległa stopniowemu zmniejszaniu. W latach 2010-2018 spadek ten wynosił 109 osób (zmniejszenie o 2%). Dla porównania podobne gminy wiejskie znajdujące się w niedalekim sąsiedztwie od gminy odnotowały tendencję wzrostową. W Gminie Miedzichowo dynamika wynosiła 0,2%, w Gminie Duszniki 6%, a z kolei w Gminie Kaźmierz 12%. Ujemny przyrost liczby ludności spowodowany jest przede wszystkim z ujemnego salda migracji, które w 2018 roku wynosiło -1,1 osób na 1000 mieszkańców (w Gminie Miedzichowo wskaźnik ten wynosił 2,2, w Gminie Duszniki 4,8, a w Gminie Kaźmierz 12,4).

W Gminie Kuślin zauważalne jest również starzenie się społeczeństwa. Wykres poniżej przedstawia współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi.

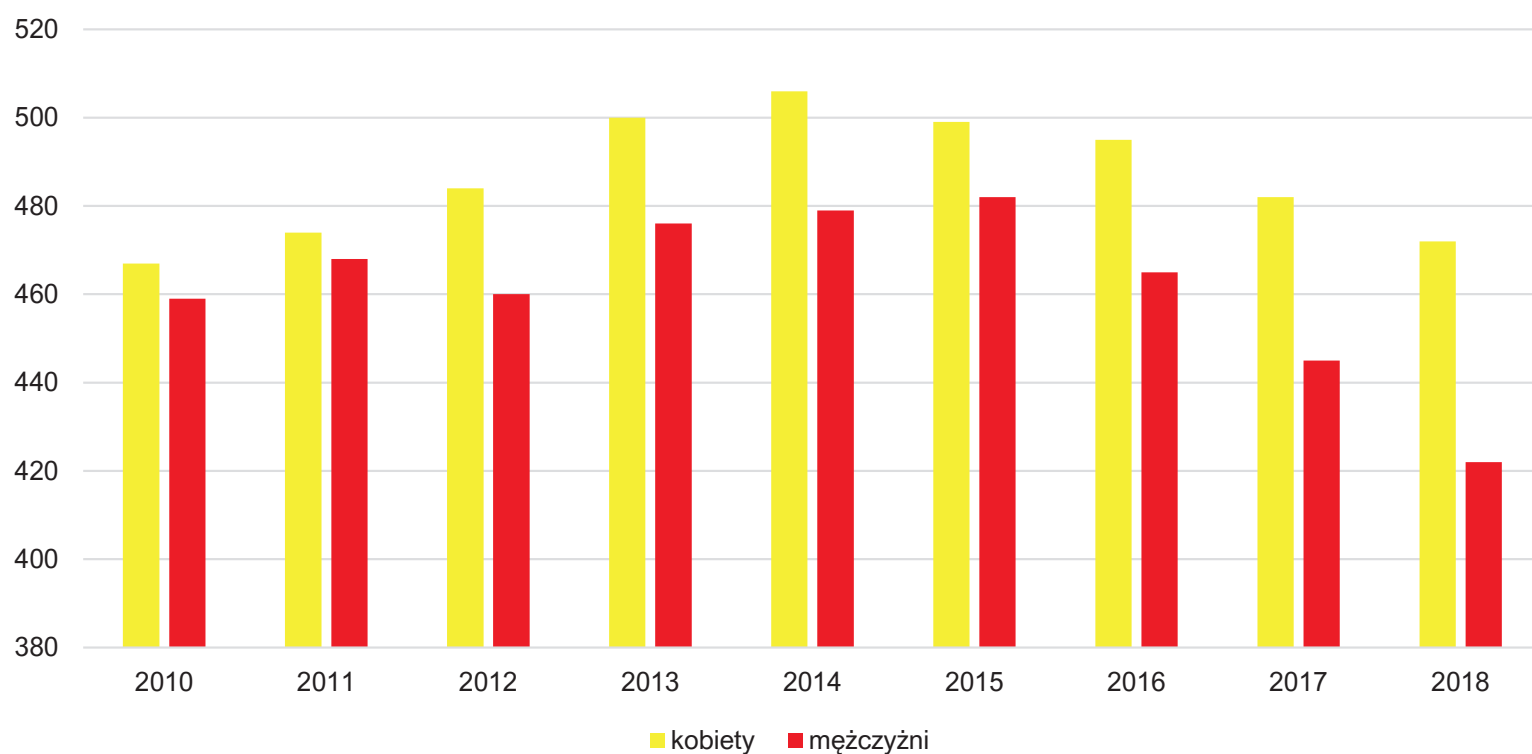

Wykres 1. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie Kuślin na tle podobnych gmin.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wynika z niego, że zwiększający się udział osób starszych dotyczy wszystkich porównywanych gmin jednak w ciągu 3 ostatnich lat w Gminie Kuślin dynamika ta jest najwyższa. Odzwierciedla to również wskaźnik liczby urodzeń na 1 000 mieszkańców, dla którego w Gminie Kuślin był on najniższy i wynosił 9,98 osób. Dla porównania w Gminie Duszniki wynosił on 10,84, w Gminie Kaźmierz 12,18, a w Gminie Miedzichowo 13,04.

Istotnym wskaźnikiem jest liczba osób zamieszkujących gminę w wieku 25-34 lat – wykres nr 2. W analizowanym okresie nastąpił nieznaczny wzrost – o 1,1% mieszkanki gminy w wspomnianym przedziale wiekowym. Jest to korzystne zjawisko, którego skutkiem może być wyższy przyrost naturalny. To właśnie kobiety w przedziale wieku 25-34 najczęściej rodzą dzieci i są również aktywne zawodowo. Spadek nastąpił jednak wśród liczby mężczyzn w tym samym przedziale wiekowym o prawie 9%. Dodatkowo w 2018 roku występuje duża dysproporcja pomiędzy płciami – kobiet w wieku 25-34 lat jest 472, a mężczyzn 422. Taki stan z kolei może niekorzystnie wpływać na przyrost naturalny.

Zauważyć należy, że według Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, Gminę Kuślin w 2030 roku ma zamieszkiwać 5 659 osób – o 155 więcej niż w 2018 roku. Osoby w wieku 65+ będą wtedy stanowić 18% ogółu mieszkańców. Wzrost liczby mieszkańców prognozuje się również w Gminie Duszniki i Kaźmierz, a w Gminie Miedzichowo ma nastąpić ich spadek.

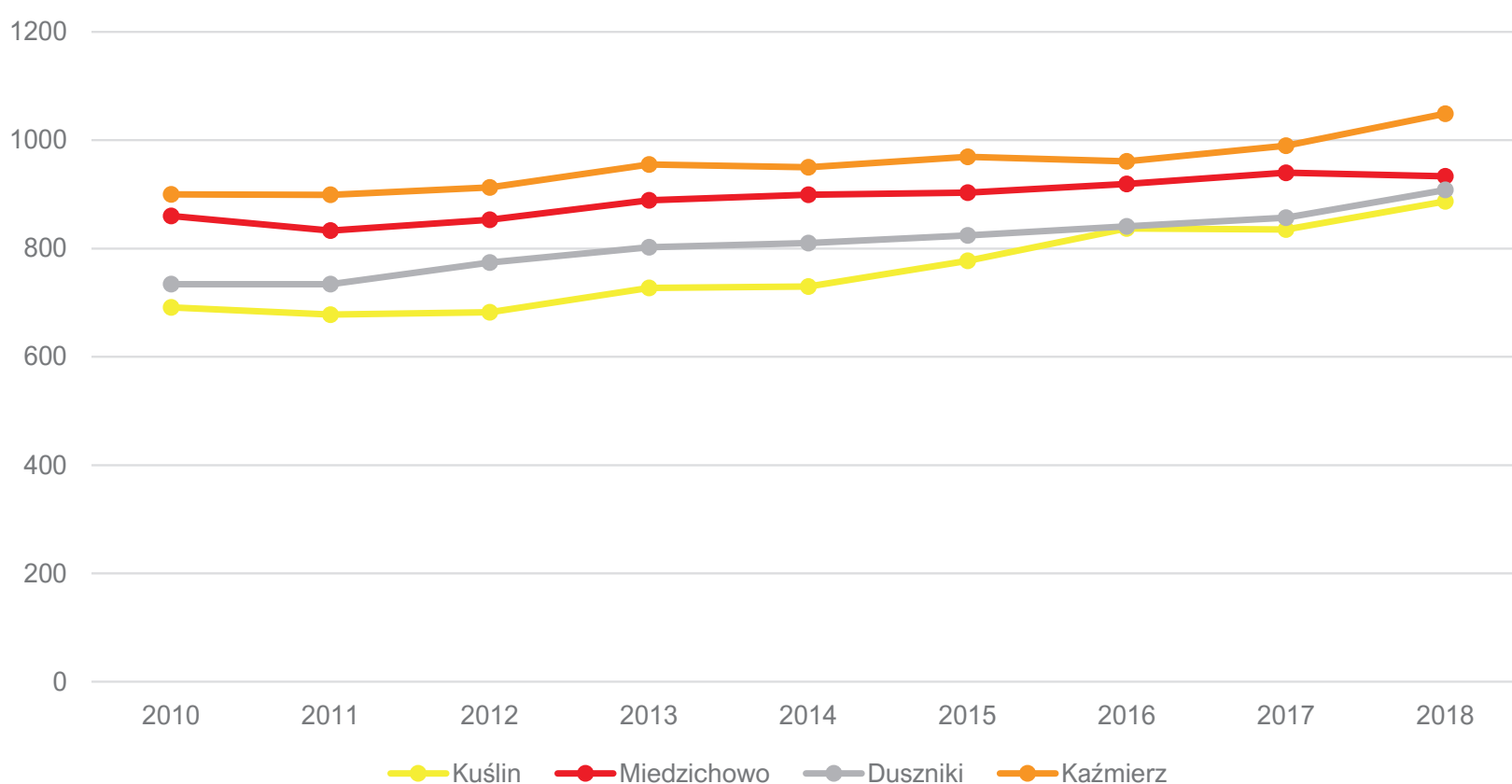
Wykres 2. Liczba osób w wieku 25-34 lat w Gminie Kuślin w latach 2010-2018
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

GOSPODARKA I RYNEK PRACY

Pozytywnym aspektem jest fakt, że w Gminie Kuślin w stosunku do porównywanych gmin występuje najniższe bezrobocie. W 2018 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 1,7%, w Gminie Miedzichowo 2,2%, Gminie Duszniki 2,1%, a Gminie Kaźmierz 1,8%. Z kolei porównując wskaźnik do średniej powiatu był on nieco wyższy (w powiecie nowotomyskim wynosił 1,5%). Należy jednak wskazać, że występuje duże zróżnicowanie wskaźnika ze względu na płeć. Wśród kobiet bezrobocie w 2018 roku wynosiło 2,4%, a wśród mężczyzn 1,1%.

W Gminie Kuślin stosunkowo niski jest wskaźnik przedsiębiorczości. W 2018 roku zarejestrowanych było 488 podmiotów gospodarczych, choć od 2010 roku liczba ta stopniowo wzrasta. Dodatkowo na tle powiatu niższy jest również potencjał rozwoju gospodarki lokalnej. Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców wynosi 612, a w powiecie nowotomyskim 841.

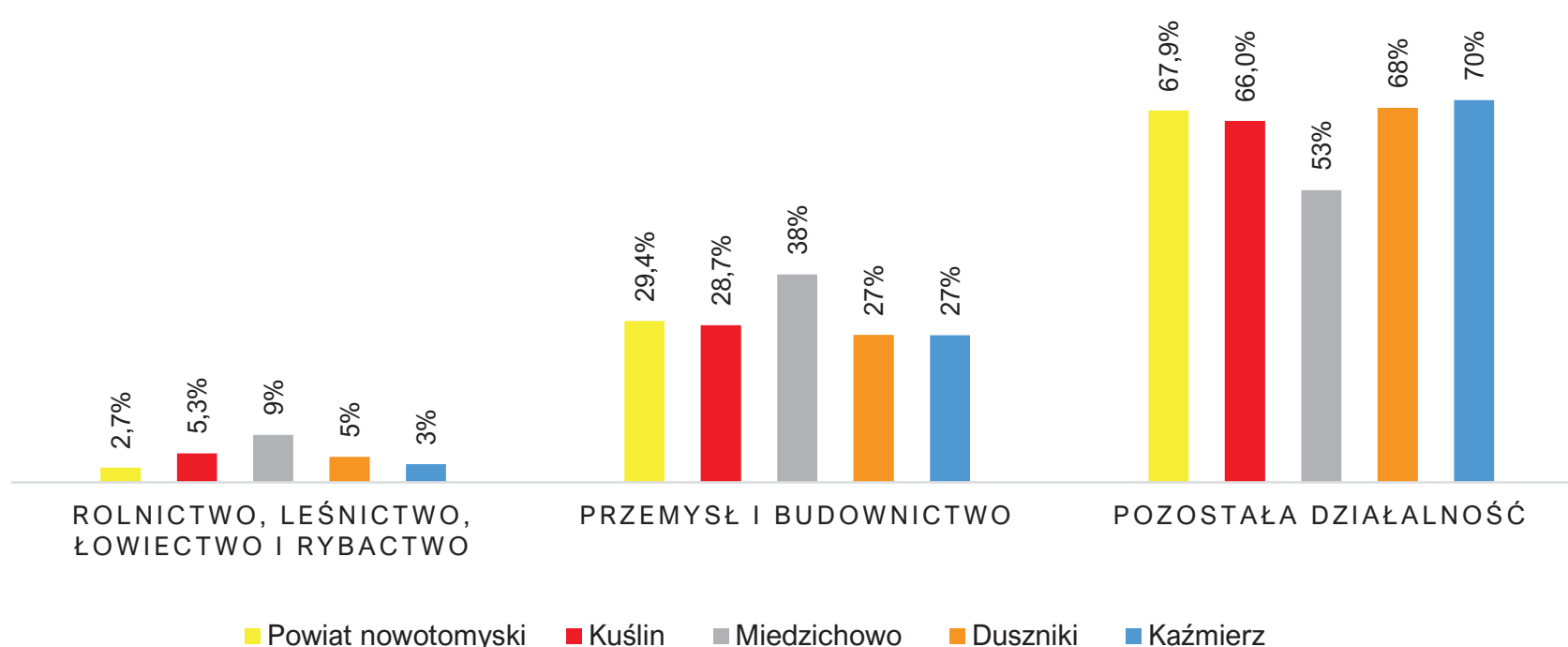

Wykres 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy jest ponad 130 gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 10ha, a co druga rodzina utrzymuje się z rolnictwa. Na terenie gminy znajduje się kilkanaście większych gospodarstw o wyraźnie zarysowanej specjalizacji produkcji: hodowla trzody chlewnej; uprawa szparagów; hodowla drobiu i produkcja jaj; produkcja mleka; uprawa warzyw tunelowa; sadownictwo, ogrodnictwo.

Największym gospodarstwem rolnym o kilku specjalnościach jest Rolniczy Kombinat Spółdzielczy w Głuponiach, który działa od 1965 roku. Na tle analizowanych gmin sąsiednich w Kuślinie występuje największy udział podmiotów, których działalność związana jest z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem, rybactwem – 5,3%. Wyjątek stanowi Miedzichowo, gdzie udział ten wynosi 9%, w powiecie nowotomyskim wskaźnik ten wynosi 2,7%. W Gminie Kuślin przemysłem i budownictwem zajmuje się 28,7% podmiotów, pozostałą działalność prowadzi 66% przedsiębiorców.

Gmina Kuślin dotychczas nie stosowała ulg dla przedsiębiorców, co może zniechęcać potencjalne firmy i osoby fizyczne do założenia działalności gospodarczej na terenie gminy.

Wykres 4. Udział podmiotów gospodarczych według rodzajów działalności.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

NAJWIĘKSZYMI PODMIOTAMI GOSPODARCZYMI NA TERENIE GMINY SĄ:

- Wytwórnia Materiałów Budowlanych Bogusław Kozłowski, Waldemar Kozłowski
- Piekarnictwo-Cukiernictwo, sprzedaż pieczywa, usługi gastronomiczne, transport - Mariusz Laskowski
- Z.P.U.H. „ASKOR,, Andrzej Sobieraj
- POS-REMAL Sławomir Świła
- PP i ZH „ZATEX-POL” Janusz Dobrzycki
- PPHU „BROSSO” Magdalena Dziamska
- BROSSO-PASZE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
- „AGRIVET” Alina Kiljańska, Andrzej Kiljański Spółka Jawna
- PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO-USŁUGOWE „TANK-MARK. MAREK TURKOWSKI, KAROL TURKOWSKI” SPÓŁKA JAWNA
- BHJ Polska Sp. z o.o.
- DINO POLSKA S. A.
- ”PAŁAC W WĄSOWIE,, SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
- Folwark Wąsowo Sp. z o.o. Sp.k.,
- „JANSOWO” Robert, Igor Jans
- Gościniec „Halszka” Halina Wachowiak
- GOODVALLEY AGRO SPÓŁKA AKCYJNA
- Bank Spółdzielczy w Dusznikach
- Zakład Remontów Dróg Gruntowych Zdzisław Ziemecki
- RKS Głuponie – gospodarstwo rolne
- Wiciak Kazimierz Zakład Usług Stolarskich w Głuponiach
- Rol-pol Michorzewko Halina Woźna
- AGENCJA UBEZPIECZENIOWA Stefan Hała
- ZAKŁAD MECHANIKI POJAZDOWEJ BLACHARSTWO I LAKIERNICTWO Zbigniew Spycha

OTOCZENIE GMINY I BEZPIECZEŃSTWO

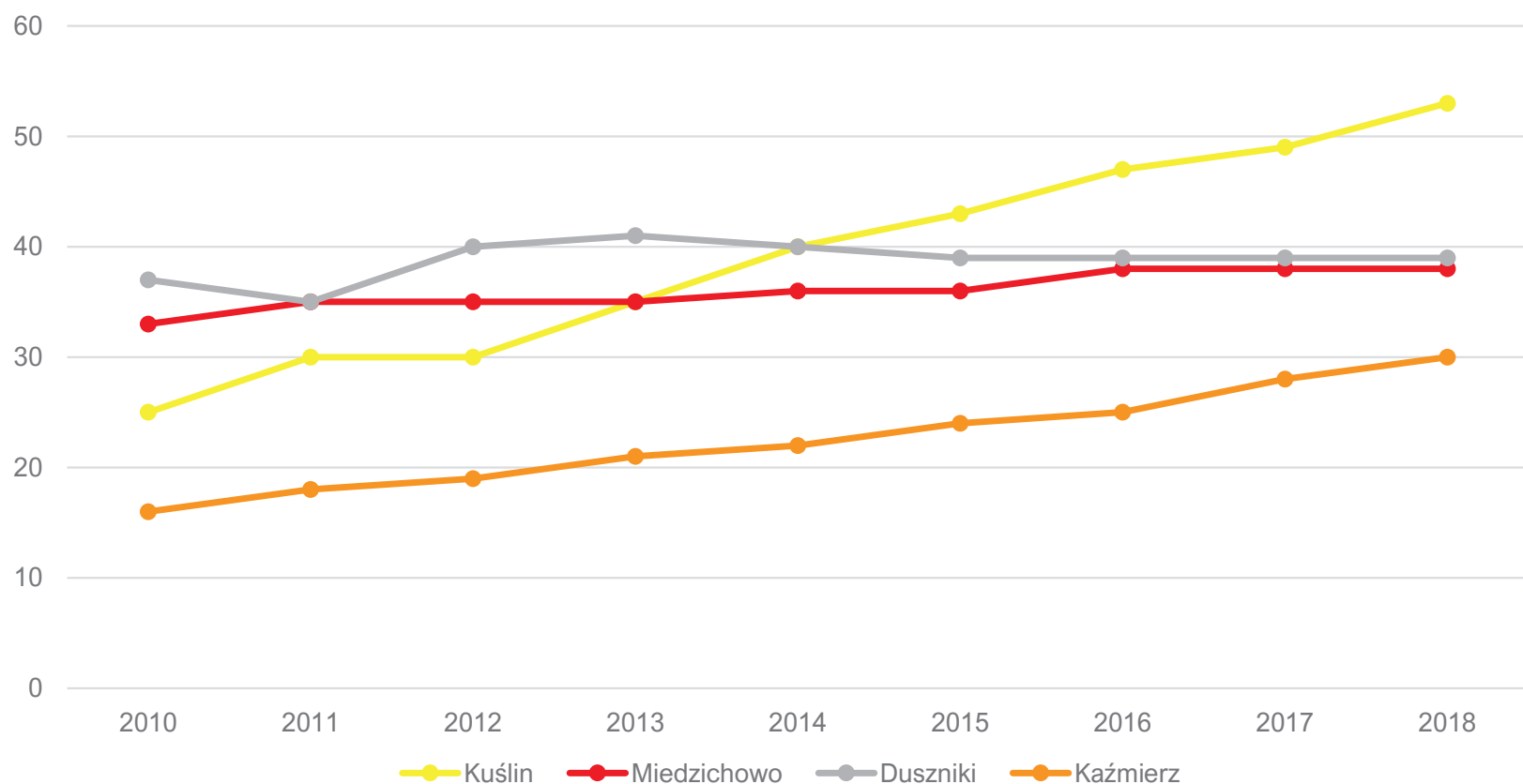
W Gminie Kuślin zauważyć można wysoką aktywność fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Można zaliczyć do nich:

- Ludowy Klub Sportowy „Huragan” Michorzewo,
- Ludowy Zespół Sportowy Wąsowo,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Sportowiec”,
- w 3 kropce ma być: Klub Sportów Walki „De La Riva”,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej SELEKCJA,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Razem”,
- Ludowy Klub Sportowy „BUDOWLANI”,
- Gminna Szkołka Piłkarska,
- Stowarzyszenie „Miłośnicy Ziemi Wąsowskiej”,
- Stowarzyszenie Zdrowe Środowisko Kuślin,
- Stowarzyszenie „Na Rzecz Odbudowy Zabytkowego Pałacu Wąsowo”,
- Stowarzyszenie „Chraplewo – razem możemy więcej”,
- Stowarzyszenie Aktywizacji Młodzieży „Impuls”,
- Koła Gospodyń Wiejskich w Wąsowie, Głuponiach, Dąbrowie i Trzciance.

Poniższy wykres przedstawia liczbę instytucji pozarządowych w Gminie Kuślin na tle innych gmin w sąsiedztwie. Od 2012 roku w Gminie Kuślin nastąpił ich dynamiczny przyrost (prawie 2-krotny), a od 2014 roku przewyższył porównywane gminy.

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Kuślin należy również do Lokalnej Grupy Działania „KOLD”. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich uwzględniające ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu historyczno-kulturowego, rozwój turystyki oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych. Dodatkowo Gmina Kuślin wspiera działania trzech miejscowości: Michorzewa, Chraplewa oraz Dąbrowy w programie Wielkopolska Odnowa Wsi. Program wspomaga i kreuje oddolne inicjatywy społeczne, promuje projekty współfinansowane z funduszu sołeckiego, wspiera również zakładanie oddolnych stowarzyszeń na rzecz rozwoju konkretnej wsi.

W maju 2020 roku podpisano List intencyjny w sprawie umowy o partnerskiej współpracy z Gminą Przemęt z powiatu wolsztyńskiego, woj. wielkopolskie. Do zakresu współpracy należą m.in. oświata, wychowanie i edukacja, kultura, sport, rekreacja, wymiana młodzieży, współpraca z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Koła Gospodyń Wiejskich, a także promocja obu gmin przy udziale mieszkańców.

W ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi gmina realizuje zadania, które mają na celu budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem gminnym a organizacjami pozarządowymi. Zarówno w 2019 roku, jak i w 2018 roku wspartych zostało 6 tych samych organizacji. Kwota przeznaczona na realizację zadań w 2018 roku wyniosła 40.000 zł, a w 2019 roku 50.000 zł. Na rok 2020 przeznaczono na realizację Programu 60.000 zł, wspartych zostało 5 organizacji:

- Ludowy Klub Sportowy „Budowlani – Całus”: „Prowadzenie zajęć i zagospodarowania czasu wolnego poprzez zajęcia z podnoszenia ciężarów z dziećmi i młodzieżą Gminy Kuślin”;
- Klub Sportów Walki „DE LA RIVA”: „Popularyzacja sztuk walki jako jednej z form aktywności dostępnej w Gminie Kuślin”;
- Ludowy Zespół Sportowy Wąsowo: „Rozwój społeczności lokalnej poprzez wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej w Wąsowie”;
- Gminna Szkołka Piłkarska: „Łączy nas pasja – profesjonalne szkolenie dzieci i młodzieży z zakresu piłki nożnej w środowiskach wiejskich Gminy Kuślin”;
- Ludowy Klub Sportowy „Huragan”: „Popularyzacja piłki nożnej poprzez prowadzenie zajęć sportowych i organizację zawodów oraz poprawa warunków uprawiania sportu.”.

Wszystkie powyższe zadania dotyczą kwestii związanych z zajęciami sportowymi. W poprzednich latach również wsparte zostały wymienione powyżej organizacje.

Jednocześnie na terenie gminy działają Ochotnicze Straże Pożarne, które odpowiadają, m. in. za ochronę przeciwpożarową oraz usuwanie skutków innych zagrożeń, które wyszczególnione zostały w tabeli nr 3:

• OSP Chraplewo	• OSP Michorzewko	• OSP Trzcianka
• OSP Głuponie	• OSP Michorzewo	• OSP Wąsowo.
• OSP Kuślin	• OSP Śliwno	

W 2019 roku zakupiono dla OSP w Kuślinie samochód ratowniczo-gaśniczy. Całkowity koszt wyniósł ponad 770 tys. zł, gmina wydała na ten cel ponad 317 tys. zł, reszta pochodziła z dofinansowania od Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji) oraz środków ubezpieczeniowych (Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej).

Zauważyć należy, że w 2018 i 2019 roku wystąpiło dwukrotnie więcej pożarów niż w 2012 roku. Wpływ na to mogła mieć susza, która była szczególnie dotkliwa w tych latach. Również więcej było zdarzeń o charakterze komunikacyjnym – w 2019 roku aż 20, a w 2012 roku tylko 8. W 2017 roku aż 29 zdarzeń związanych była z silnymi wiatrami, ponieważ występowało wtedy wiele zjawisk burzowych.

Wyszczególnienie zagrożeń	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pożary	10	8	17	15	19	11	20	26
Komunikacyjne	8	9	15	19	10	6	9	20
Silne wiatry	5	7	14	11	7	29	15	12
Wodne	1	15	2	1	10	20	3	4
Usuwanie owadów	6	5	13	12	27	10	22	21
Inne (np. usuwanie płam z jezdni, wyładowania atmosferyczne, otwieranie drzwi w budynkach)	7	10	4	8	8	33	32	23
Alarmy fałszywe	1	5	5	4	12	5	7	9

Tabela 3. Zagrożenia i liczba poszczególnych zdarzeń na terenie gminy w latach 2012-2019

Źródło: Dane UG Kuślin

W Kuślinie zlokalizowany jest Posterunek Policji na ul. Powstańców Wlkp. 17, 64-316 Kuślin. Oprócz kierownika na posterunku działa Zespół Dzielnicowych. Pierwszy dzielnicowy swoim zasięgiem obejmuje: Michorzewo, Krystianowo, Trzcianka, Wymysłowo, Śliwno, Turkowo. Drugi odpowiedzialny jest za: Kuślin, Dąbrowa, Dąbrowa Nowa, Wąsowo, Głuponie, Chraplewo, Michorzewko. W przypadku braku możliwości skontaktowania się z Posterunkiem Policji w Kuślinie możliwy jest kontakt z całodobowym stanowiskiem kierowania Komendy Powiatowej Policji w Nowym Tomyślu.

ŚRODOWISKO

Ze względu na położenie fizycznogeograficzne obszar gminy zlokalizowany jest w obrębie dwóch mikroregionów: Równiny Opalenickiej w części wschodniej oraz Wału Lwówecko-Rakoniewickiego w części zachodniej. Brak jest natomiast obszarów objętych ochroną, jednak znajdują się liczne pomniki przyrody np. aleje drzew wzdłuż dróg, czy też grupy drzew w zabytkowych parkach (cis i dęby). W Chraplewie jest ostoja zwierzęca, gdzie znajduje się gniazdo czarnego bociana. Na terenie gminy przeważają gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Dominują gleby rdzawe, bielcowe, płowe i brunatne.

Lesistość Gminy Kuślin wynosi 19%. Lasy gminy położone są na terenach objętych zarządem Nadleśnictwa Grodzisk. Lasy zlokalizowane są przede wszystkim w południowo-zachodniej części gminy. Głównym drzewostanem jest sosna, inne gatunki stanowią domieszki gatunków liściastych, wśród nich najwięcej jest dębu, buku, grabu, brzozy, akacji, olszy i osiki. Stan zdrowotny lasów gminy jest zadowalający. Lasy zaliczone są głównie do lasów ochronnych, położonych w orbicie Poznania. Przez gminę przepływa rzeka Mogilnica. Obszar Gminy Kuślin położony jest w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 59 i 60 – stan i jakość obu obszarów określany jest jako dobry.

Budowa geologiczna cechuje się m.in. ubogą bazą surowców naturalnych. Ponadto spoiste podłoże powierzchni wysoczyznowych sprzyja szybkiemu odpływowi wód opadowych, a nie ich retencji. Podczas wiosennych roztopów i długotrwałych, intensywnych opadów deszczu dochodzi do podtapiania części gruntów. Jednocześnie latem występuje niedobór wody w glebie (uregulowanie, wyprostowanie i pogłębienie wielu rzek i cieków ułatwia szybki odpływ wody).

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są:

- spalanie paliwa stałego (węgiel, miał koksowy, koks),
- spalanie odpadów w piecach,
- autostrada.

Dodatkowo w okresie zimowym wzrasta emisja pyłów i zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem paliw stałych w kotłowniach indywidualnych i indywidualnych piecach centralnego ogrzewania. Według ewidencji Urzędu Gminy na jej terenie znajduje się 819 źródeł ciepła. Na budynku Urzędu Gminy znajduje się czujnik monitoringu stanu powietrza. Gmina nie prowadzi także działań mających na celu wsparcie mieszkańców na rzecz wymiany źródeł ciepła.

Odpady komunalne na terenie Gminy Kuślin powstają głównie w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach handlowych, obiektach użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola). Zbiórką odpadów komunalnych z terenu gminy zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Trans-Kom sp. z o.o. Trafiają one następnie do RIPOK-u w Mnichach koło Międzychodu. W 2018 roku na wywóz odpadów zadeklarowanych było prawie 4,9 tys. osób (mniej niż liczba mieszkańców gminy). Różnica pomiędzy liczbą osób zadeklarowanych a zameldowanych wynika z faktu, że wiele osób jest zameldowanych na terenie gminy, ale ze względu na miejsce pracy, nauki lub założeniem własnej rodziny zamieszkują poza terenem gminy. Stawki na 2020 rok kształtują się następująco:

- stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi zbieranymi i odbieranymi w sposób selektywny wynosi: 15,00 zł miesięcznie od mieszkańca;
- stawka opłaty podwyższonej za gospodarowanie odpadami komunalnymi w przypadku, gdy właściciel nieruchomości, nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny wynosi: 30,00 zł.

Dodatkowo gmina wprowadziła zwolnienie z części opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostującymi bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym, proporcjonalnie do zmniejszenia kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi w danej nieruchomości w wysokości 1,00 zł od mieszkańca miesięcznie.

Na uwagę zwraca również fakt, że prawie 34% odpadów zbieranych jest w sposób selektywny. Norma narzucona przez Ministerstwo Środowiska wynosi natomiast dla 2018 roku 30%. Dla powiatu nowotomyskiego wartość ta wynosiła 20%, a przykładowo dla Gminy Duszniki 25%, Gminy Międzychodu 18% i Gminy Kaźmierz 16%. Na terenie Kuślina zlokalizowany jest Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który znajduje się na terenie Oczyszczalni Ścieków przy ulicy Bocznej. PSZOK czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00-15.00 oraz ostatnią sobotę każdego miesiąca od 8.00 do 16.00. W centrum Kuślina znajduje się dawne składowisko odpadów. To pozostałość po działającej kilkanaście lat temu firmie recyklingowej.

W latach 2013-2019 wydano łącznie 3 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji:

1. Budowa budynków inwentarskich indyczarni na 2688 DJP w Michorzewie (2013),
2. Farma wiatrowa Kuślin - powstanie 15 elektrowni wiatrowych głównie w m. Śliwno Turkowo i Trzcianka (2015),
3. Budowa tuczarni na 1920 szt. tuczników w Śliwnie (2016).

Z budżetu gminy przekazywana jest dotacja dla mieszkańców na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2019 roku na ten cel wydano 10 tys. zł, w 2018 i 2017 roku po 20 tys. zł. Na rok 2020 zaplanowano dotacje w wysokości 10 tys. zł.

W gminie przyjęty został Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuślin na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026.

Celami Programu są:

1. Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu zarządzania środowiskowego na terenie Gminy Kuślin
2. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Kuślin
3. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków
4. Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu na terenie Gminy Kuślin
5. Ochrona lasów i utrzymanie odpowiedniego poziomu lesistości na terenie Gminy Kuślin
6. Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie składowania pozostałych odpadów
7. Dążenie do osiągnięcia właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakości poprzez ich ochronę
8. Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Kuślin
9. Poprawa klimatu akustycznego na terenie Gminy Kuślin
10. Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska na terenie Gminy Kuślin
11. Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdezastrowanych na terenie Gminy Kuślin

Powyższe cele Programu realizowane są przez następujące działania:

- Dobrowolne prowadzenie działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza z indywidualnych systemów grzewczych, w gminach niezobligowanych do prowadzenia działań naprawczych,
- Utrzymanie działań ograniczających emisję wtórną pyłu poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni ulic,
- Monitoring budów pod kątem przestrzegania zapisów pozwolenia budowlanego oraz monitoring pojazdów opuszczających place budów pod kątem ograniczenia zanieczyszczenia dróg, prowadzącego do nieorganizowanej emisji pyłu,
- Monitoring wykonanych ścieżek rowerowych lub komunikacji rowerowej,
- Wzmocnienie kontroli gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów,
- Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe,
- Monitoring modernizacji i budowy dróg powiatowych i gminnych,
- Monitorowanie stanu zadrzewienia w gminie i nasadzeń zastępczych,
- Modernizacja lub likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej – tam, gdzie istnieją możliwości techniczne oraz ekonomiczne
- Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest,
- Wsparcie finansowe przydomowych oczyszczalni ścieków,
- Monitorowanie jakości wody pitnej.

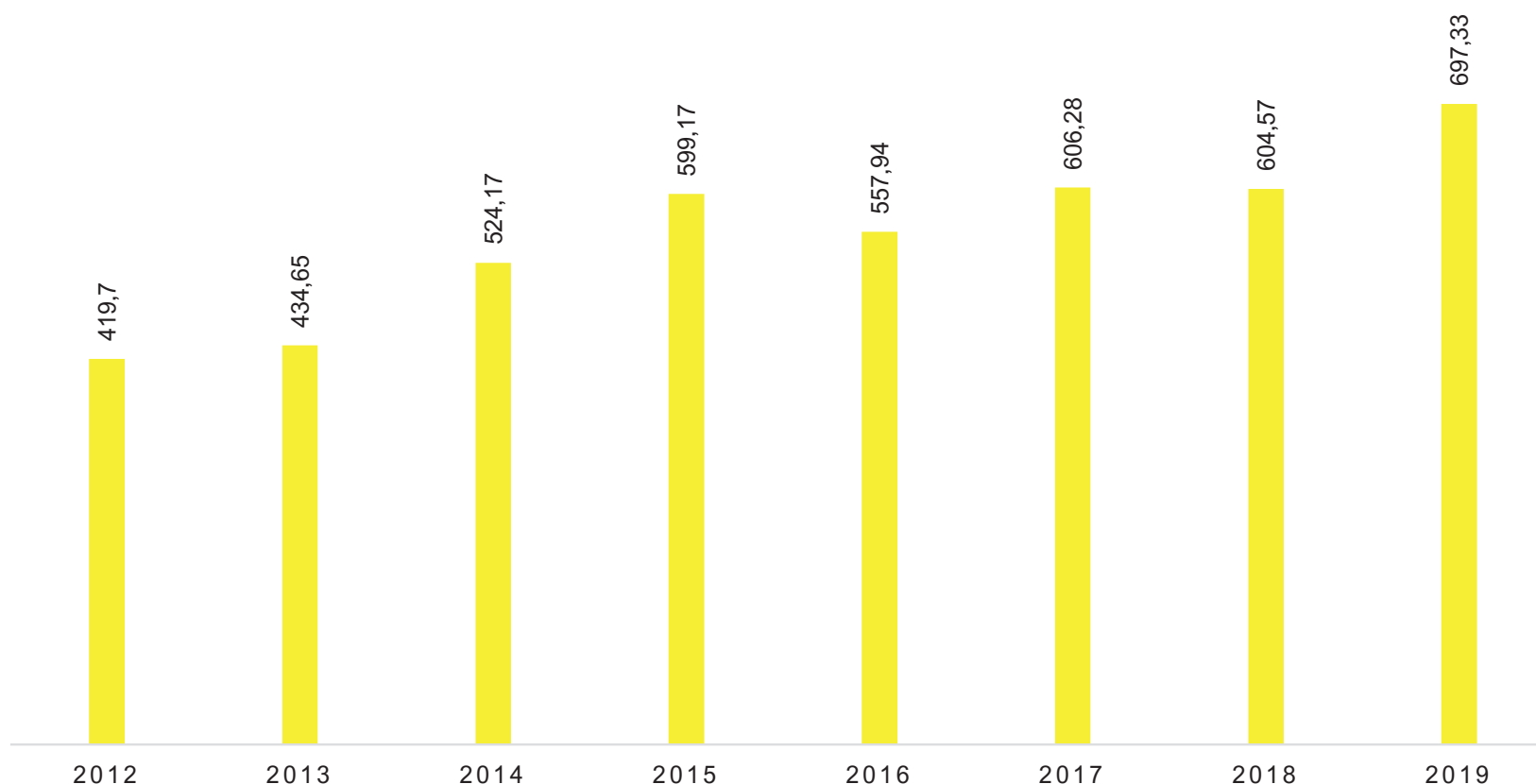
OŚWIATA I WYCHOWANIE

W Gminie Kuślin funkcjonują dwa publiczne przedszkola z oddziałami w poszczególnych sołectwach. Nie ma przedszkoli prywatnych. Gmina nie posiada żłobków ani klubów dziecięcych. Z danych statystycznych o liczbie dzieci do lat 3 wynika, że jest zapotrzebowanie na ww. usługi. W 2018 roku dzieci w przedziale 0-3 lat było 185, a w 2019 roku urodziło się kolejne 60 osób. Władze gminy planują przeprowadzenie konsultacji wśród mieszkańców dotyczących zapotrzebowania liczby dzieci, które uczęszczałyby do żłobka bądź klubu malucha. Jednak ze względu na rolniczy charakter gminy wiele młodych osób mieszka ze swoimi rodzicami i ma możliwość pozostawienia dzieci pod opieką dziadków.

Przedszkole	Adres	Liczba dzieci	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Godziny otwarcia
Przedszkole im. Janka Wędrawniczka w Wąsowie z oddziałami w Głuponiach, Kuślinie i Chraplewie	ul. Lipowa 51 Wąsowo 64-316 Kuślin	146	7	21	7:00-15:30
Przedszkole im. "Misia Uszatka" w Michorzewie z oddziałami w Trzciance, Michorzewku, Śliwnie	ul. Szkolna 2 Michorzewo 64-316 Kuślin	91	5	19	7:00-15:30

Tabela 4. Przedszkola w Gminie Kuślin
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Kuślin

Koszt utrzymania jednego dziecka w przedszkolu gminnym w 2019 roku wyniósł 697,30 zł. Od 2012 koszt ten wzrósł o 277,63 zł. W przedszkolach prowadzonych przez Gminę Kuślin, zapewnia się bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w wymiarze 5 godzin dziennie. Każda kolejna godzina pobytu dziecka kosztuje 1 zł.

Wykres 6. Koszt utrzymania 1 dziecka / miesiąc w latach 2012-2019
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Kuślin

W 2019 roku tylko 1 dziecko z Gminy Kuślin uczęszczało do przedszkola na terenie innej gminy, w 2018 i 2017 roku liczba ta wynosiła 3 osoby, a w 2016 i 2015 roku 5 osób. Więcej dzieci uczęszczało do gminnych przedszkoli w Kuślinie z terenu innych gmin: w 2019 i 2018 roku było to 7 dzieci, w 2017 i 2016 8 osób.

Gmina Kuślin realizując zadania oświatowe jest organem prowadzącym dla dwóch szkół podstawowych.

Na terenie gminy funkcjonuje również Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Chraplewie oraz Szkoła Branżowa I stopnia w Chraplewie, a także Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Trzciance podlegający organizacyjnie do Powiatu Nowotomyskiego. Szkoła kształci młodzież w następujących kierunkach: technik weterynarii, technik rolnik, technik architektury krajobrazu, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik żywienia koni.

Szkoła	Adres	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału
Szkoła Podstawowa im. gen. Stanisława Taczaka w Wąsowie	ul. Lipowa 51 Wąsowo 64-316 Kuślin	290	18 w tym: 2 oddziały integracyjne, 1 oddział specjalny	16,9
Szkoła Podstawowa im. Emilii Sczanieckiej w Michorzewie	ul. Szkolna 2 Michorzewo 64-316 Kuślin	205	11	19

Tabela 5. Publiczne szkoły podstawowe na terenie Gminy Kuślin
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Kuślin

W 2019 roku uczniowie ostatnich klas szkół podstawowych przystąpili pierwszy raz do egzaminu ósmoklasisty.

Z języka niemieckiego oraz języka angielskiego osiągnęli lepsze wyniki niż średnia w powiecie, a z języka polskiego średnia w gminie była zbliżona do średniej w powiecie. Najbardziej uczniowie poradzi sobie z matematyką. Poszczególne wyniki z egzaminu ósmoklasisty zaprezentowano w Tabeli nr 6.

W poprzednich latach, kiedy organizowany był egzamin szóstoklasisty uczniowie z gminy osiągnęli gorsze wyniki niż średnia dla powiatu i województwa. Analogiczna sytuacja występowała w przypadku egzaminu gimnazjalisty – również uczniowie z gminy mieli gorsze średnie wyniki niż średnia dla powiatu i województwa. Wyjątek stanowiły wyniki z języka angielskiego podstawowego – w 2018 i 2017 roku oraz z języka niemieckiego rozszerzonego w 2019 roku – uczniowie z gminy osiągnęli lepsze wyniki niż średnia w powiecie i w województwie

	PRZEDMIOT			
	j. polski	matematyka	j. niemiecki	j. angielski
Gmina	55,54	30,18	32,89	50,75
Powiat	55,72	36,13	30,75	48,08
Województwo	61,04	43,07	37,37	56,28

Tabela 6. Wyniki z egzaminu ósmoklasisty w roku 2019 z podziałem na części
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OKE

Szkoły zapewniają wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce:

- kl. 1-3 – zajęcia wyrównawcze, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, gimnastyka korekcyjna, terapia EEG Biofeedback i logopedyczna
- kl. 4-8 – zajęcia wyrównawcze z przedmiotów, terapia pedagogiczna, terapia psychologiczna, terapia EEG Biofeedback

Szkoły zapewniają wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce: gmina nie prowadzi systemu stypendialnego dla najzdolniejszych uczniów. Przyznawana jest jednak nagroda Wójta dla najlepszego Absolwenta.

Jednocześnie do szkół podstawowych w roku 2018/2019 uczęszczało 17 uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności, a 32 uczniów miało wydaną opinię o potrzebie wspomagania w nauce. Liczba uczniów z wydaną opinią o potrzebie wspomagania w nauce utrzymuje się na zbliżonym poziomie w ostatnich latach. Nastąpił natomiast wzrost liczby uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności – w roku 2014/2015 były 4 osoby (stanowiły 3,04% wszystkich uczniów), a w roku szkolnych 2019/2020 do szkół uczęszczało już 15 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (5,2% wszystkich uczniów). Szkoła w Wąsowie nie posiada podjazdów dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi.

ROK SZKOLNY	LICZBA UCZNIÓW OGÓŁEM	LICZBA UCZNIÓW Z OPINIĄ	% UCZNIÓW Z OPINIĄ	LICZBA UCZNIÓW Z ORZECZENIEM	% UCZNIÓW Z ORZECZENIEM
2014/2015	232	29	12,5	4	3,01
2015/2016	256	28	10,93	5	3,12
2016/2017	231	29	12,55	7	6,06
2017/2018	263	30	11,4	8	5,7
2018/2019	294	32	10,9	14	5,78
2019/2020	290	32	11,03	15	5,2

Tabela 7. Liczba uczniów z opiniami o potrzebie wspomagania oraz liczba uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności w latach 2012-2019 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Kuślin

Dowozy uczniów do szkół obsługują 4 autobusy – firma transportowa wyłoniona w drodze przetargu, jednak na zajęcia pozalekcyjne po godzinie 15.30 uczniowie są dowożeni przez rodziców. Do szkoły do Wąsowa dowożonych jest 165 uczniów, a do szkoły w Michorzewie 139 uczniów. Uczniowie z gminy do szkół ponadgimnazjalnych dojeżdżają głównie do Nowego Tomysła, Opalenicy i Trzcianki (teren gminy).

Od 2020 roku rozpoczęto również współpracę z Wydziałem Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej celem jest wymiana informacji i doświadczeń oraz prowadzenie wspólnych prac w obszarze procesu badań i edukacji młodzieży.

OPIEKA SPOŁECZNA I ZDROWIE

Pomoc społeczną w Gminie Kuślin zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryterium dochodowego przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów, do których zalicza się bezrobocie, sieroctwo, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność, alkoholizm, czy inne. Ośrodek Pomocy Społecznej nie zleca żadnych zadań organizacjom pozarządowym.

W 2018 roku z pomocy społecznej korzystało 5% ludności – 282 osoby i 128 rodzin – Tabela nr 8 (średnia dla powiatu nowotomyskiego wynosiła 3,5%). Średniomiesięcznie 438 rodzin korzystało ze świadczeń w ramach programu „Rodzina 500+”. W 2018 roku programem tym objętych było 727 dzieci, a wypłaty świadczeń wyniosły 4,4 mln zł.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rodziny	220	217	229	221	194	139	128
Osoby	720	627	697	625	499	313	282

Tabela 8. Liczba rodzin / osób objętych pomocą w latach 2012-2018
Źródło: Sprawozdania OPS Kuślin

Głównymi powodami przyznania pomocy w gminie jest niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. W minionych latach na terenie gminy nie było osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, również brak było osób z zaburzeniami psychicznymi, dla których konieczne było zorganizowanie przez OPS wsparcia. Brak jest również rodzin, które korzystały z poradnictwa specjalistycznego oraz takich, z którymi podpisano kontrakt socjalny. W gminie zatrudniony jest 1 asystent rodziny – w 2019 roku z jego wsparcia korzystało 11 rodzin, w 2018 roku 12 rodzin, a w roku 2017 i 2016 również 11 rodzin.

Gmina realizuje dwa programy tematycznie związane z rodziną:

1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2020, jednym z realizatorów tego Programu jest Zespół Interdyscyplinarny,
2. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020.

Oba Programy mają na celu wsparcie rodziny naturalnej. Dodatkowo w skład Zespołu Interdyscyplinarnego, który zajmuje się również pomocą rodzinom w kryzysie, wchodzi przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zespół odpowiedzialny jest m.in. za nadzorowanie procedury Niebieskiej Karty. W 2019 roku liczba zarówno założonych, jak i zakończonych procedur Niebieskiej Karty wyniosła 6.

Oprócz wymienionych wyżej Programów w 2018 roku przyjęta została Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kuślin na lata 2018-2028, której głównymi celami są:

- Wzmacnianie mieszkańców na poziomie prewencyjnym w szczególności rodzin, osób starszych, niepełnosprawnych,
- Wzmacnianie mieszkańców na poziomie interwencyjnym w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, umożliwienie im godnego i sprawnego funkcjonowania we wspólnocie,
- Wzmacnianie mieszkańców na poziomie integracyjnym celem utrzymania partnerskich relacji i budowy społeczeństwa obywatelskiego.

Na terenie gminy nie znajdują się inne jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej. W 2019 roku 2 osoby z terenu gminy zostały umieszczone w domu pomocy społecznej, który działa na terenie innej gminy (dla porównania w 2017 roku były 3 takie osoby).

Zgodnie z Oceną zasobów pomocy społecznej za 2019 rok głównymi aspektami pomocy społecznej w gminie powinno być:

- zapewnienie opieki osobom starszym i niesamodzielnym,
- prowadzenie aktywnej integracji klientów pomocy społecznej,
- wsparcie rodzin, w szczególności tych zagrożonych wykluczeniem.

W Chraplewie znajduje się Ośrodek Szkolenia i Wychowania, który zapewnia młodzieży w wieku 15 - 18 lat całodobową opiekę wychowawczą poprzez zakwaterowanie, wyżywienie i pracę we własnych warsztatach szkoleniowo-produkcyjnych oraz stały nadzór nad realizacją obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Nadzór nad Ośrodkiem sprawuje Wielkopolska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy.

Ochrona zdrowia lokalnie zapewniona jest przez Przychodnię Lekarza Rodzinnego „LIMAMED”. W 2018 roku na 1 mieszkańca udzielono średnio 4,2 porad. Dla porównania średni wskaźnik w całym powiecie nowotomyskim wynosił 5,1. Na terenie gminy działa również gabinet stomatologiczny, gabinet laryngologa oraz fizjoterapeuty. Z kolei opieką szpitalną zajmuje się Szpital Powiatowy w Nowym Tomyślu oddalony o 18 km od Kuślina. Również w Nowym Tomyślu zlokalizowana jest najbliższa wypożyczalnia sprzętu medycznego. W gminie działają dwie apteki:

- Apteka „Panaceum”, ul. Emilii Sczanieckiej 4, 64-316 Kuślin, pon.-pt. 8:30-17:00, sob. 9:00-13:00
- Apteka „Pod lipami”, ul. Lipowa 2/3, 64-316 Wąsowo, pon.-pt. 9:00-15:30

Gmina nie prowadzi żadnych programów profilaktycznych, ale na jej terenie organizowane są badania prowadzone przez inne instytucje, np. mammografia, profilaktyka wczesnego wykrywania chorób układu moczowo-płciowego mężczyzn, czy powiatowy program profilaktyczny Zdrowy Maluch.

INFRASTRUKTURA

Na terenie gminy oprócz dróg gminnych dużą część dróg stanowią drogi powiatowe. Część z nich wymaga gruntownego remontu. Najpilniejszymi inwestycjami są:

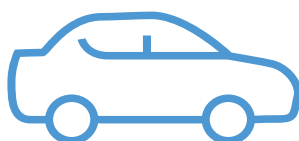
- remont drogi w m. Michorzewko, Kuślin ul. Powstańców Wlkp.,
- budowa ronda na skrzyżowaniu drogi Kuślin- Michorzewo
- modernizacja skrzyżowania Głuponie - Trzcianka, Kuślin – Dąbrowa.

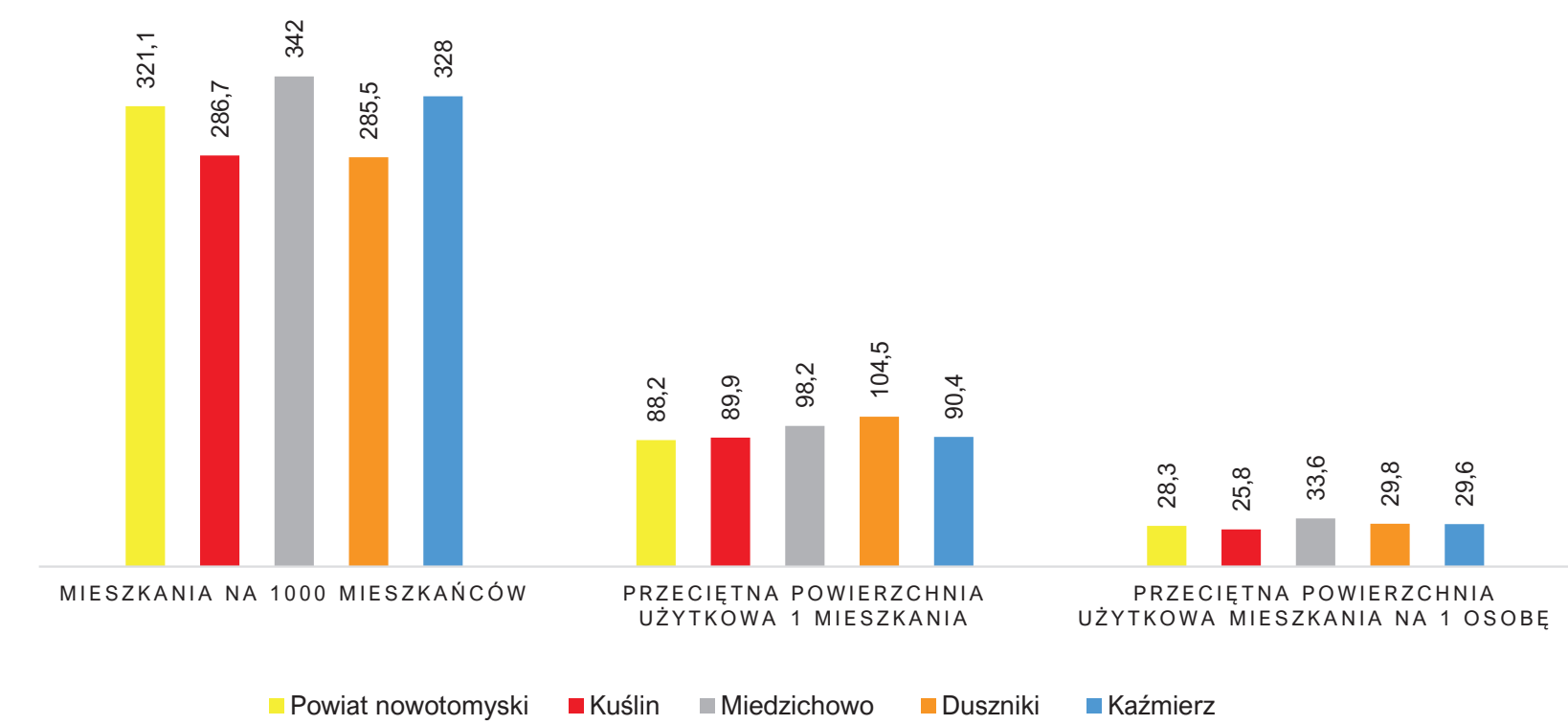
Długość dróg gminnych wynosi 100 km, w tym dróg:

- utwardzonych: 34 km,
- nieutwardzonych 57 km,
- brukowych około 9 km.

Co roku w okresie wiosenno-letnim prowadzony jest przegląd stanu dróg. Wiele dróg po okresie zimowym oraz przez częstotliwość przejazdu są uszkodzone punktowo. Przy głównych drogach znajdują się chodniki. Konieczne jest jednak budowa chodnika w kierunku cmentarza na ulicy Leśnej w Kuślinie (droga powiatowa) oraz naprawa chodnika w miejscowości Głuponie i Trzcianka (droga powiatowa).

Zasoby mieszkaniowe gminy corocznie się zwiększają. W 2010 roku na 1 000 mieszkańców przypadały średnio 273 mieszkania, a do 2018 roku wskaźnik ten wzrósł o 6%, choć na tle powiatu nowotomyskiego, Gminy Miedzichowo i Gminy Kaźmierz wartość ta pozostaje niższa. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 89,9 m² (w powiecie nowotomyskim wartość ta stanowi 88,2 m²). Gmina w swoich zasobach posiada 14 mieszkań komunalnych.

Wykres 7. Zasoby mieszkaniowe
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarką wodociągowo-kanalizacyjną na terenie gminy zajmuje się Zakład Obsługi Komunalnej. Stopień zwodociągowania gminy jest bardzo wysoki i wynosi prawie 100%. Zauważa się jednak niedostatki w zakresie sieci kanalizacyjnej i gazowej. Wskaźnik skanalizowania wynosi bowiem 56% i jest niższy niż średnia w powiecie nowotomyskim, która wynosi 60,3%. Powoduje to, że większość ścieków trafia do zbiorników bezodpływowych, których w gminie jest około 800. Na terenie gminy działa jedna Oczyszczalnia Ścieków Kuślin w m. Kuślin. Obiekt kilkunastoletni wymagający ciągłego procesu dostosowania i modernizacji, przepustowość 563m³ /d, z uzyskiwanym poziomem oczyszczania zgodnym z obecnie obowiązującymi kryteriami. Możliwe do przyjęcia i oczyszczenia ścieki z kolejnych aglomeracji tj. m. Śliwno, Chraplewo, Krystianowo, Turkowo i Wąsowo. Dla miejscowości Dąbrowa, Dąbrowa Nowa z uwagi na rozproszoną zabudowę siedliskową postuluje się rozważenie propozycji budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Kuślin w marcu 2018 roku przyjęła Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych Będących w Administrowaniu Zakładu Obsługi Komunalnej w Kuślinie na lata 2018-2021.

Plan zakłada:

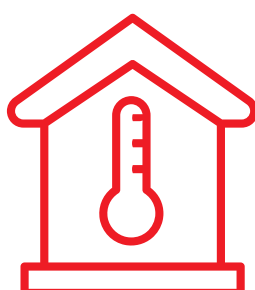
- modernizację i przebudowę infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i około towarzyszącej,
- rozbudowę infrastruktury wodociągowej,
- budowę zapasowego ujęcia wody,
- zakup pojazdów, maszyn i osprzętu do utrzymania sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,
- prace modernizacyjne w oczyszczalni ścieków w Kuślinie.

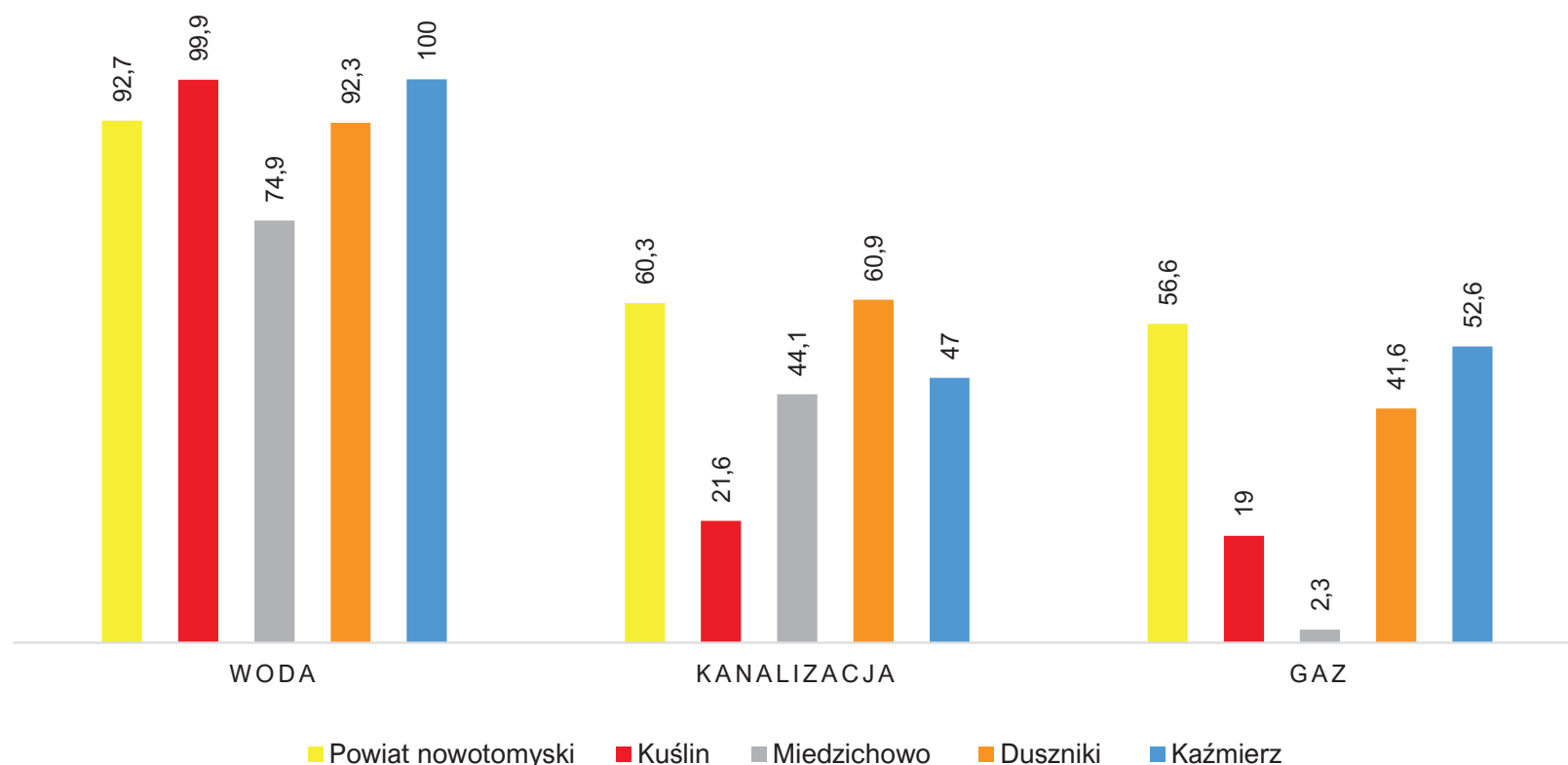
Gmina została ujęta w wykazie aglomeracji oraz przedsięwzięć ujętych w Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, która została dokonana w 2017 roku. W programie wskazano dwie inwestycje, które mają na celu uporządkowanie gospodarki ściekowej, poprzez budowę ponad 10 km nowej sieci kanalizacyjnej:

- budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Głuponie,
- budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Trzcianka.

Obie inwestycje realizowane są z ramach Działania 4.3 „Gospodarka wodno-ściekowa” Poddziałanie 4.3.1 „Gospodarka wodno-ściekowa” Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Zakończenie robót nastąpiło w II kwartale 2020 roku.

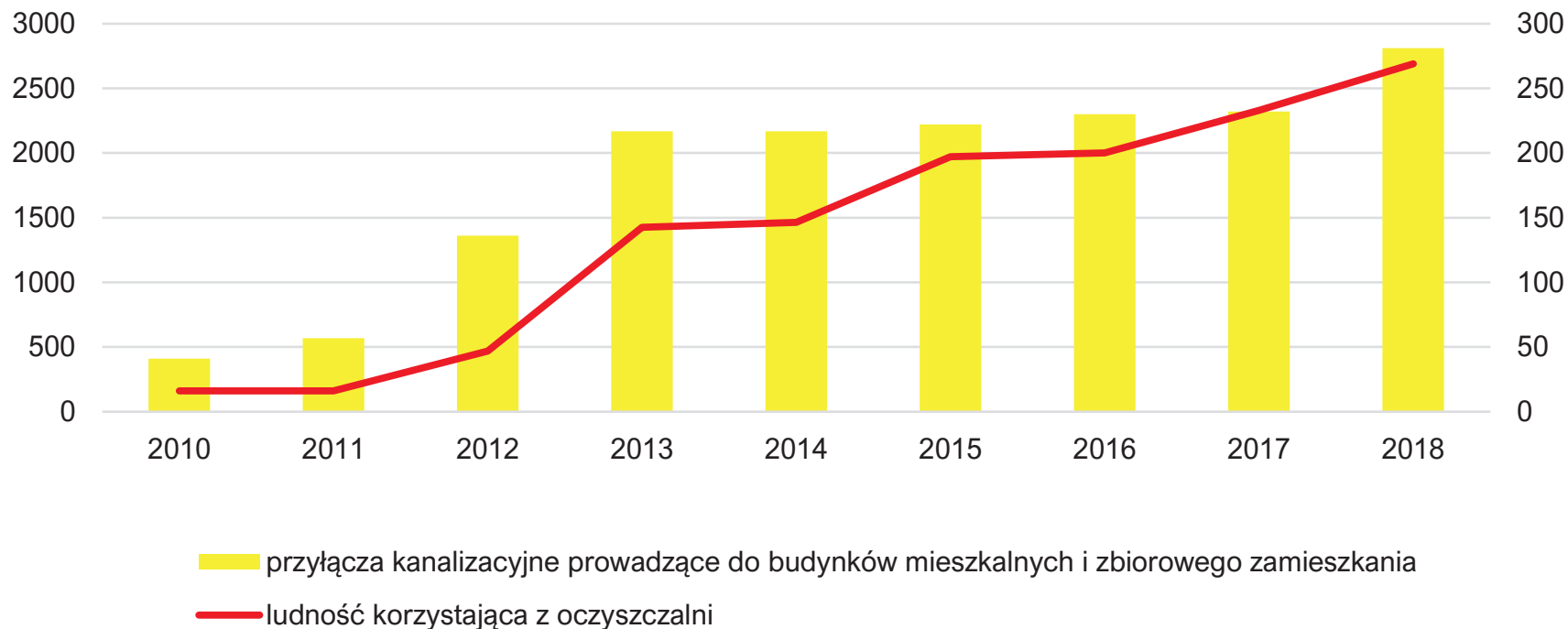
Do sieci gazowej podłączonych jest 19% mieszkańców (3-krotnie mniej niż średnio w Powiecie Nowotomyskim). Sieć gazowa obejmuje: Kuślin, Michorzewo, Trzcianka, Krystianowo, Michorzewko, Głuponie. W 2020 roku zakończy się budowa sieci gazowej w Wąsowie.

Wykres 8. Dostępność infrastruktury technicznej
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Począwszy od 2013 roku zauważalna jest poprawa w zakresie gospodarki ściekowej. Gmina Kuślin stopniowo przyłącza nowych użytkowników do sieci kanalizacyjnej (pomiędzy 2012 a 2018 rokiem przybyło 145 nowych przyłączy), co sprawia, że rośnie też liczba ludności korzystających z oczyszczalni ścieków – z 161 w 2010 roku do aż 2690 w 2018 roku. W pozostałych analizowanych gminach (Kaźmierz, Duszniki oraz Miedzichowo) w badanym okresie również przybyło nowych przyłączy i mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków.

Wykres 9. Działalność Gminy Kuślin w zakresie gospodarki ściekowej
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy wszystkie wsie mają dostęp do sieci Internet. Ponadto jest możliwość podłączenia się do światłowodu, w miejscowościach Kuślin, Wąsowo, Głuponie, Trzcianka, Śliwno, Michorzewko, Chraplewo.

KULTURA, SPORT, REKREACJA

Gmina Kuślin posiada bogate walory kulturowe. Na terenie gminy zostało zachowane wiele historycznych pamiątek mających również walory przyrodnicze. Ważnymi obiektami ujętymi w rejestrze zabytków są przede wszystkim parki podworskie zlokalizowane w Głuponiach, Wąsowie, Turkowie, Trzciance, Śliwnie, Michorzewie i Chraplewie. W parkach w Chraplewie, Trzciance i Śliwnie znajdują się dodatkowo drzewa pomnikowe objęte prawną ochroną.

Najcenniejszym zabytkiem gminy jest Zespół Pałacowo-Parkowy w Wąsowie, dla którego w rejestrze zabytków znajduje się barokowo-klasycystyczny Pałac Sczanieckich, neogotycki Pałac Hardtów, Kaplica p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego z klasycystyczną rotundą na wzór Panteonu, park wiejski z XVIII wieku, a także dom ogrodnika i dom odźwiernego.

Istotnym elementem dziedzictwa kulturowego gminy są również zabytkowe cmentarze. Najstarszy z nich, rzymsko-katolicki, powstał na przełomie XVIII/XIX wieku i znajduje się we wsi Michorzewo. Pozostałe to cmentarze ewangelickie z XIX wieku i zlokalizowane są w Dąbrowie, Kuślinie, Dąbrowie Nowej i Wąsowie. Gmina nie posiada Programu Opieki nad Zabytkami.

Walory turystyczne wzbogacają również szlaki rowerowe, które powiązane są z sąsiednimi gminami:

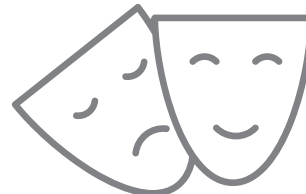
- żółty: Nowy Tomyśl – Stary Tomyśl – Wąsowo – Porażyn Dworzec,
- zielony: Opalenica – Rudniki – Krystianowo – Michorzewo – Trzcianka – Brody – Zgierzynka – Posadowo – Lwówek,
- czarny: Wąsowo – Brody,
- Powstańców Wielkopolskich 1918-1919: Chraplewo – Wąsowo – Kuślin – Michorzewko.

Łączna długość ścieżek rowerowych na terenie gminy w 2018 roku wyniosła 2,6 km. Na terenie gminy istnieje wiele szlaków rowerowych, które nie są oznaczone, m. in. można zagospodarować szlak po kolejce wąskotorowej, którego łączna długość przekracza 40 km. Łączna liczba miejsc noclegowych według danych GUS na terenie gminy wynosi 209.

W gminie działa Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna, która wraz z filiami bibliotecznymi w Michorzewie i w Wąsowie jest samodzielną instytucją kultury, której organizatorem jest Gmina Kuślin. Księgozbiór jest systematycznie uzupełniany i aktualizowany z uwzględnieniem potrzeb i zainteresowań czytelników. Do dyspozycji mieszkańców pozostaje ok. 34 000 książek, czasopisma, komputery z dostępem do Internetu, sieć WiFi, skaner, kserograf, drukarki, faks, czytnik książek mówionych z kompletem książek dla osób niewidomych i niedowidzących. W 2019 roku z usług kuślińskich bibliotek korzystało 1 244 aktywnie wypożyczających czytelników i odnotowano 23 955 odwiedzin.

Sala Biblioteki w Gminnym Ośrodku Kultury w Kuślinie przeszła remont w 2012 roku. Budynek GOK został poddany modernizacji w 2018 roku, jego atutem jest podjazd dla wózków, co ułatwia korzystanie z budynku osobom z niepełnosprawnościami. W każdym sołectwie znajduje się świetlica wiejska, wyjątek stanowi sołectwo Dąbrowa Nowa (najmniejsze sołectwo). W 2018 roku zorganizowano łącznie ponad 75 imprez gminnych, w których uczestniczyło ponad 5 tys. osób, w tym:

- 1 wystawę (30 uczestników),
- 10 koncertów (2 000 uczestników),
- 20 prelekcji, spotkań, wykładów (400 uczestników),
- 5 imprez turystycznych i sportowo-rekreacyjnych (1 000 uczestników),
- 4 pokazy teatralne (600 uczestników),
- 5 konferencji (150 uczestników),
- 30 warsztatów (900 uczestników).

Najważniejsze cykliczne wydarzenia kulturalne oraz najciekawsze zrealizowane projekty w ostatnich latach to: Dożynki, Bieg Niepodległości, ostatni etap Grand Prix, Dzień Kobiet, Zadaszki Jazzowe, Konkurs Pięknego Czytania, Konkurs o Pióro Wójta Gminy Kuślin.

W Gminie Kuślin działalność prowadzi Ludowy Klub Sportowy „Huragan” Michorzewo, Ludowy Zespół Sportowy Wąsowo, Klub Sportów Walki „DE LA RIVA”, Stowarzyszenie Kultury Fizycznej SELEKCJA, Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Razem”, Ludowy Klub Sportowy „BUDOWLANI”, Gminna Szkoła Piłkarska. Do klubów sportowych należało 110 członków i uczestniczyło 150 ćwiczących. Gmina posiada również:

- boiska wielofunkcyjne w miejscowości Kuślin, Śliwno i Wąsowo
- kompleks boisk ORLIK w miejscowości Michorzewo
- boisko do piłki plażowej w miejscowości Kuślin
- boiska do piłki nożnej w miejscowości Michorzewo i Wąsowo

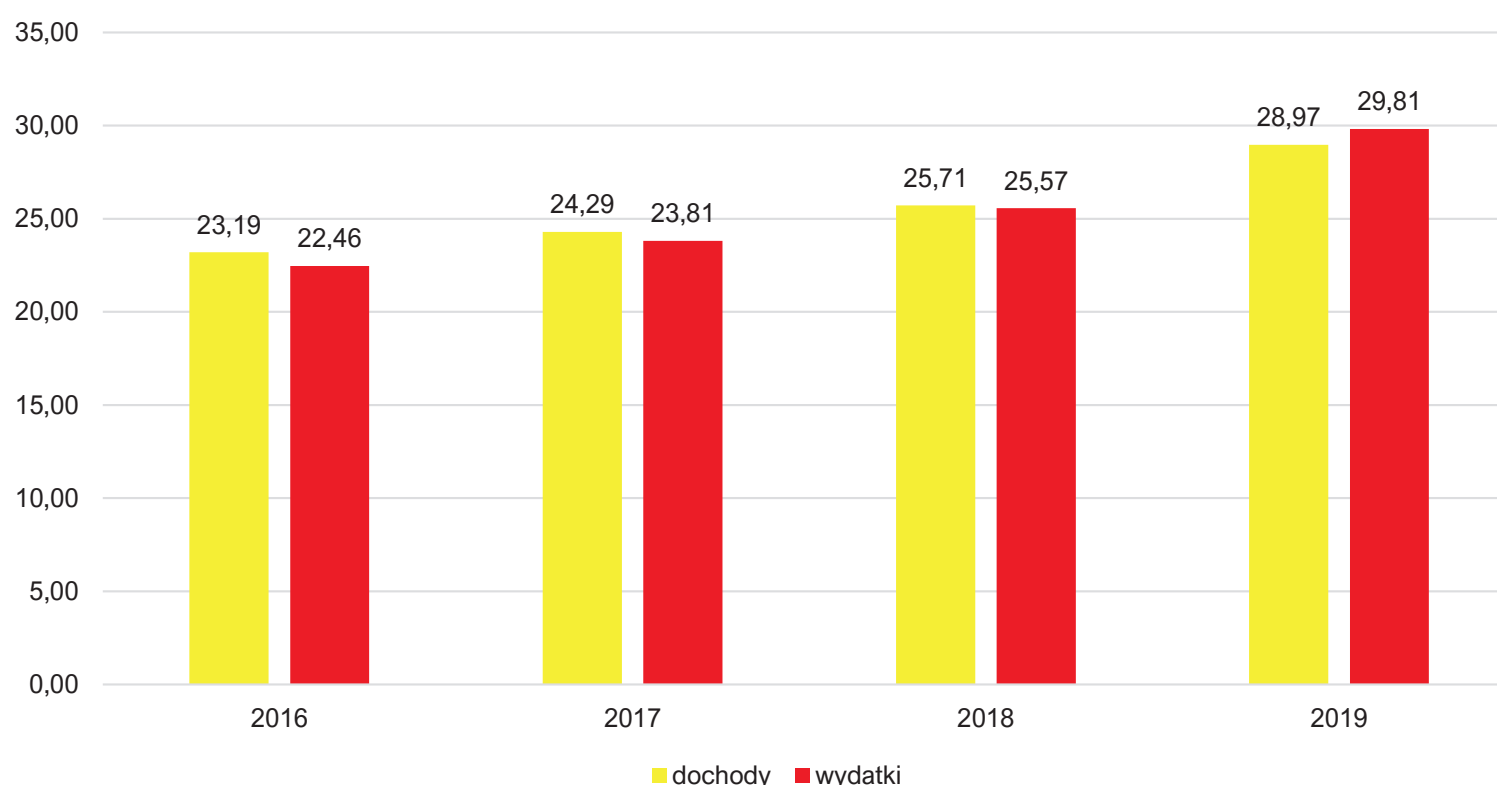
Z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 dofinansowane została budowa boiska do siatkówki plażowej i piłki nożnej plażowej w Wąsowie oraz remont i modernizacja budynku oraz terenu świetlicy wiejskiej w Chraplewie. Dzięki konkursowi organizowanemu przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne pt. „WzMOcni swoje otoczenie” wybudowano wiatę biesiadną w Śliwnie i zakupiono grill gazowy.

POTENCJAŁ FINANSOWY

Uchwała budżetowa Gminy Kuślin na rok 2020 kształtuje się następująco:

- 1. dochody ogółem w wysokości 28 500 000 zł, w tym:**
 - a. dochody bieżące: 27 145 463 zł,**
 - b. dochody majątkowe: 1 354 537 zł,**
- 2. wydatki ogółem w wysokości 29 820 000 zł, w tym:**
 - a. wydatki bieżące: 25 886 371,28 zł,**
 - b. wydatki majątkowe: 3 933 628,72 zł.**

Powstały deficyt budżetu zostanie sfinansowany przychodami z tytułu emisji obligacji komunalnych. Z kolei kwota wydatków majątkowych wynika przede wszystkim z inwestycji polegającej na budowie kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Głuponie i Trzcianka w kwocie prawie 6,7 mln zł w części finansowanej ze środków UE. W latach 2016-2019 nastąpił wzrost zarówno po stronie dochodów jak i wydatków gminy. Dochody gminy wzrosły o niemal 25%, a wydatki o prawie 33%.

Wykres 10. Dochody i wydatki gminy w latach 2016-2019 w mln zł
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Kuślina za lata 2016-2019

Największą grupę dochodów gminy stanowią dotacje na zadania zlecone – ponad 9 mln zł. Główną grupę tych dotacji stanowi świadczenie rodzinne 500+. Drugą istotną grupą dochodów są subwencje, w tym subwencja oświatowa. Bardzo istotną grupę dochodów stanowią dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej gminy. Wpływ na ich wielkość ma polityka podatkowa prowadzona przez gminę.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	2018	2019
Dochody własne	5 232 019,28	4 540 012,09	7 732 690,26	6 676 605,36
Udziały w dochodach budżetu państwa	2 669 590,89	3 187 053,02	3 641 058,65	4 243 052,78
Subwencje	7 706 244,00	7 755 152,00	5 572 902,00	8 146 497,00
Dotacje na zadania zlecone	6 817 509,99	8 109 299,13	8 070 989,56	9 189 496,04
Dotacje na zadania własne	769 088,77	696 865,25	692 998,56	716 601,56
RAZEM	23 194 452,93	24 288 381,49	25 710 639,03	28 972 252,74

Tabela 9. Dochody gminy w latach 2016-2019
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Kuślina za lata 2016-2019

W 2019 roku wpływy do budżetu z tego tytułu stanowiły 23% ogółu dochodów i wyniosły ponad 6,67 mln zł. Gmina stosuje zarówno zwolnienia od podatków, jak i ulgi podatkowe. Gmina w porównaniu z 2017 rokiem na rok 2020 przyjęła większe stawki za podatek od nieruchomości – zwiększył się udział w stawce maksymalnej podatku, która uregulowana jest przez Ministerstwo Finansów.

Działania takie mają na celu zwiększenie wpływów z podatków. Jednocześnie skutkiem obniżenia górnych stawek podatku od nieruchomości jest zmniejszenie wpływów do budżetu gminy w 2019 roku o ponad 517 tys. zł. W 2017 roku obniżenia te uszczupliły budżet o ponad 317 tys. zł. Istotnym podatkiem zasilającym budżet gminy jest podatek rolny, z którego wpływy corocznie wynoszą około 700 tys. zł. Dodatkowo w gminie pobierana jest opłata za psa – w 2019 roku wysokość tej opłaty wyniosła 25 zł od psa rocznie. Z tego tytułu do budżetu wpłynęło 1 484,60 zł (w roku 2016 – 1 300 zł).

	Stawka Gminy na 2017 r.	Stawka max na 2017 r.	Udział w stawce	Stawka Gminy na 2020 r.	Stawka max na 2020 r.	Udział w stawce
od gruntów:						
związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej	0,79 zł	0,89 zł	0,89	0,90 zł	0,95 zł	0,95
pod wodami	4,54 zł	4,54 zł	1,00	4,80 zł	4,80 zł	1,00
pozostałych	0,26 zł	0,47 zł	0,55	0,35 zł	0,50 zł	0,70
niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji	2,98 zł	2,98 zł	1,00	3,15 zł	3,15 zł	1,00
od budynków lub ich części:						
mieszkalnych	0,64 zł	0,75 zł	0,85	0,75 zł	0,81 zł	0,93
związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej	20,45 zł	22,66 zł	0,90	22,00 zł	23,90 zł	0,92
zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	10,59 zł	10,59 zł	1,00	11,18 zł	11,18 zł	1,00
związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych	2,10 zł	4,61 zł	0,46	4,87 zł	4,87 zł	1,00
pozostałych	4,65 zł	7,62 zł	0,61	7,00 zł	8,05 zł	0,87

Tabela 10. Stawki podatku od nieruchomości przyjęte w gminie na 2017 i 2020 rok
Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał Rady Gminy Kuślin

W 2018 roku dochody własne w Gminie Kuślin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły około 1,57 tys. zł. W porównaniu do podobnych gmin położonych w niedalekim sąsiedztwie były one najniższe. Gmina Duszniki osiągnęła w tym czasie 1,88 tys. zł, gmina Kaźmierz 1,90 tys. zł, a Gmina Miedzichowo 2,16 tys. zł.

Główną grupę wydatków gminy stanowią wydatki bieżące, do których zaliczamy przede wszystkim:

- wydatki związane z oświatą i wychowaniem – w 2019 roku stanowiły około 50% wszystkich wydatków
- wydatki związane bieżącymi remontami dróg
- pomoc społeczna
- wydatki związane z realizacją świadczenia 500+.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	2018	2019
Wydatki bieżące	20 873 263,87	22 480 182,18	23 815 550,49	25 305 577,99
Wydatki majątkowe	1 584 106,94	1 325 545,79	1 751 492,44	4 504 469,09
RAZEM	22 457 370,81	23 805 727,97	25 567 042,93	29 810 047,03

Tabela 11. Wydatki gminy w latach 2016-2019
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Kuślina za lata 2016-2019

Drugą grupę wydatków stanowią wydatki majątkowe związane z inwestycjami, jakie gmina przeprowadza w danym roku. W 2019 roku nastąpił znaczący wzrost tych wydatków. Związane do było z budową kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Głuponie i Trzcianka. Innymi wydatkami inwestycjami zrealizowanymi w ostatnich latach były, np.:

- przebudowa dróg
- przebudowa przedszkola w Głuponiach i Trzciance
- dotacja dla OSP Kuślin na zakup samochodu gaśniczego
- przebudowa szatni w Szkole Podstawowej w Michorzewie.

Ministerstwo Finansów prezentuje corocznie wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin - wskaźniki G stanowiące podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na dany rok odpowiednio dla poszczególnych gmin. Gmina, w której wskaźnik G jest niższy niż 92% wskaźnika Gg (oblicza się go dzieląc sumę dochodów podatkowych wszystkich gmin w Polsce przez liczbę mieszkańców kraju) otrzymuje kwotę podstawową części wyrównawczej subwencji ogólnej.

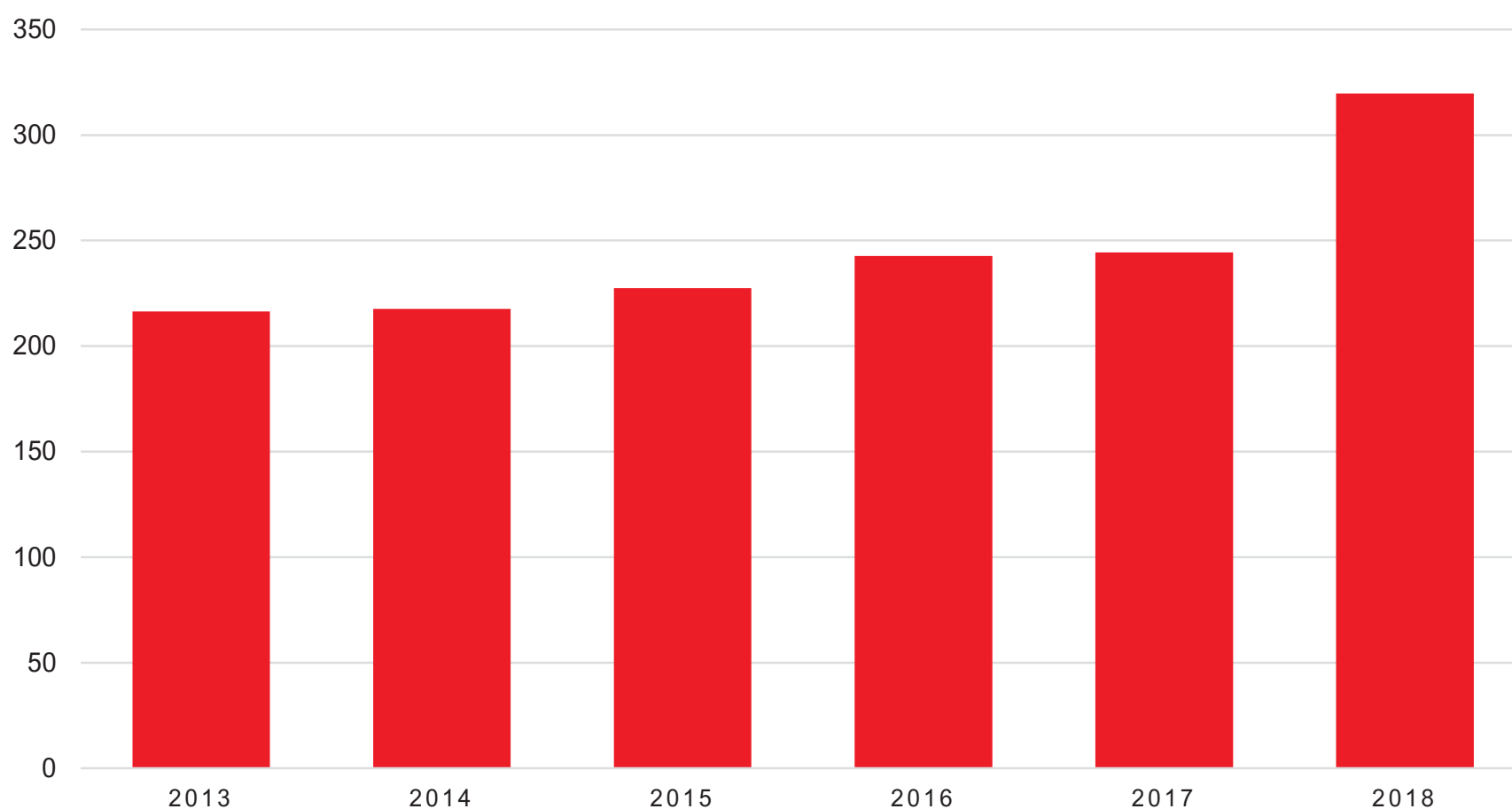
Wskaźnik G dla Gminy Kuślin w przeciągu ostatnich trzech lat był niższy w stosunku do średniej krajowej – stanowił ok 72% średniej krajowej. Jednocześnie wartość wskaźnika dla gminy wzrosła z 1 196,17 zł dla 2018 roku do 1 416,38 zł dla 2020 roku – wzrost o 18,40%. Zaznaczyć należy, że podstawą do wyliczenia tych wskaźników były dane o dochodach podatkowych z dwóch lat wstecz, to znaczy dla 2020 roku brano pod uwagę wyniki z 2018 roku, dla 2017 roku wyniki z 2015 roku, a dla 2018 roku dane z 2016 roku.

ROK	Wskaźnik Gg dla kraju	Wskaźnik G dla gminy	G jako % Gg
2018	1 668,68	1 196,17	71,68%
2019	1 790,33	1 288,69	71,98%
2020	1 956,15	1 416,38	72,41%

Tabela 12. Wskaźnik G i Gg na lata 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

W gminie od 2013 roku część budżetu przeznaczona jest na fundusz sołecki. Wykres nr 11 pokazuje ilość środków w tys. zł przekazanych sołectwom na ich projekty. Z roku na rok kwota ta rośnie. Środki przeznaczone są przede wszystkim na: utrzymanie dróg, poboczy, chodników, utrzymanie terenów zielonych, aktywizacja mieszkańców, utrzymanie świetlicy wiejskiej, tablice informacyjne, doposażanie placów zabaw, doposażanie obiektów sportowych, jednostki OSP, oświetlenie.

Wykres 11. Wysokość środków w ramach funduszu sołeckiego w latach 2013-2018 w tys. zł

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Kuślin za lata 2013-2019

PROBLEMY I OCZEKIWANIA MIESZKAŃCÓW (WNIOSKI Z BADANIA)

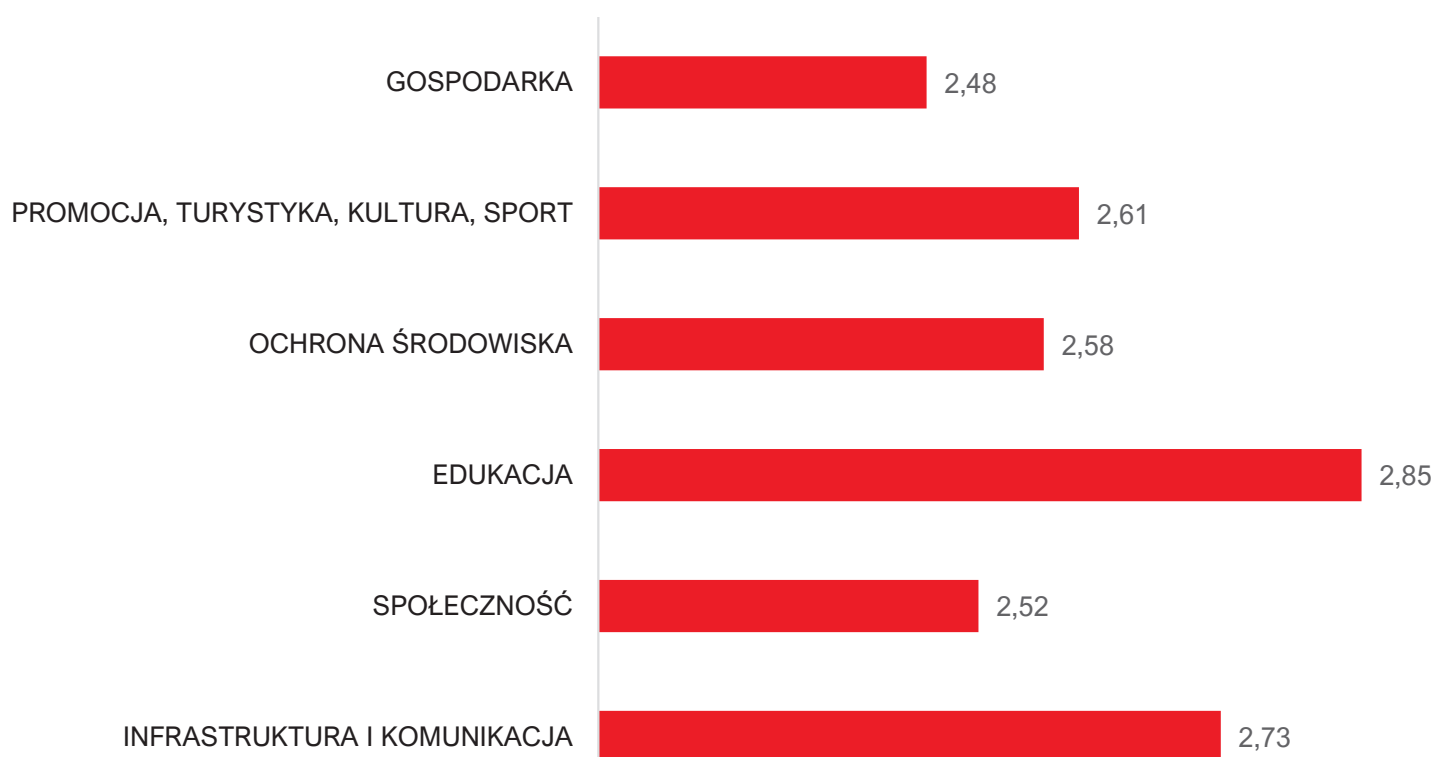
W celu poznania opinii mieszkańców na temat obecnej sytuacji w gminie na przełomie lutego i marca 2020 roku przeprowadzono badanie ankietowe. Kwestionariusz z pytaniami był dostępny zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły dziedzin funkcjonowania gminy, zagadnień związanych z inwestycjami, czy stojących przed gminą problemów i potrzeb. Kwestionariusz ankiety zawierał 8 pytań (7 pytań zamkniętych, 1 pytanie otwarte) plus metryczkę. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

Wypełnione zostały 134 ankiety. Prawie wszyscy respondenci – aż 94,00% mieszka w gminie (w tym najwięcej 26,7% w Kuślinie), 6,00% w niej tylko pracuje. Kwestionariusz wypełniły głównie kobiety – 59,70%. Większość respondentów mieszkało w Kuślinie – 63,00%, 33,60% w pozostałych sołectwach, a 3,40% poza gminą. Osoby wypełniające ankietę to głównie pracujący na umowę o pracę – 62,70%. Najwięcej osób – 47,00% wypełniających ankietę ma wykształcenie wyższe, a prawie 40,00% średnie. Ankietę wypełniali głównie ludzie w przedziale wieku 26-35 lat – 40,00% odpowiedzi.

Respondenci oceniali w skali od 1-5 funkcjonowanie gminy w sześciu głównych obszarach:

1. INFRASTRUKTURA I KOMUNIKACJA
2. SPOŁECZNOŚĆ
3. EDUKACJA
4. OCHRONA ŚRODOWISKA
5. PROMOCJA, TURYSTYKA, KULTURA, SPORT
6. GOSPODARKA

Wykres nr 12 pokazuje średni wynik w danym obszarze. Najlepiej mieszkańcy ocenili edukację – średnia 2,85. Najgorszy wynik uzyskały kwestie związane z gospodarką – średnia ocen 2,48.

Wykres 12. Średni wynik w danym obszarze
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

W obszarze **INFRASTRUKTURY I KOMUNIKACJI** respondenci źle ocenili:

- jakość dróg – prawie 80% negatywnych odpowiedzi,
- połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy oraz poza gminę – oba aspekty są oceniane negatywnie przez ponad 60% ankietowanych. Jednak pozytywnie oceniony został dostęp do przystanków autobusowych – ponad 70% biorących udział w ankiecie ocenia ten aspekt dostatecznie i lepiej.

Pozytywne zdanie badani mają o:

- dostępie do sieci Internet – ponad 70% pozytywnych odpowiedzi (w tym 27,60% ocenia bardzo dobrze ten aspekt),
- oświetlenie ulic i miejsc publicznych – prawie 70% biorących udział w ankiecie ocenia ten aspekt dostatecznie i lepiej,
- podobnie jest w przypadku sieci wodociągowej – 73,10% pozytywnych odpowiedzi.

W obszarze **SPOŁECZNOŚCI** wielu respondentów nie miało określonego zdania na kwestie związane ze wsparciem osób niesamodzielnych (opieka w miejscu zamieszkania, wsparcie rehabilitanta itd.). Wynika to zapewne z faktu, że respondentów w niewielkim stopniu dotyczy ten problem.

Negatywnie oceniono:

- możliwość decydowania o przyszłości rozwoju gminy (np. możliwość uczestnictwa w konsultacjach społecznych) – ponad 60% ankietowanych negatywnie ocenia ten aspekt,
- politykę młodzieżową oraz możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego na terenie gminy – 56,80% negatywnych odpowiedzi.

Natomiast pozytywnie wypowiedziano się o:

- dostępie do informacji na temat działań podejmowanych przez Urząd Gminy – ponad 67% pozytywnych odpowiedzi, jednak w tym aż 38,20% ocenia ten aspekt tylko dostatecznie,
- jakości usług samorządowych oraz ich dostępności – obie odpowiedzi uzyskały 60% pozytywnych odpowiedzi.

W temacie **EDUKACJI**, który uzyskał najwyższą średnią ze wszystkich obszarów negatywne oceny, które wynosiły ok. 60% odpowiedzi dotyczyły:

- dostępu do edukacji pozaszkolnej (np. pracownie techniczne, plastyczne, laboratoria, punkty edukacyjne, edukacja senioralna),
- jakości edukacji pozaszkolnej (np. pracownie techniczne, plastyczne, laboratoria, punkty edukacyjne, edukacja senioralna).

Najwięcej pozytywnych odpowiedzi odnotowano przy pytaniu dotyczącym dostępu do edukacji przedszkolnej – ponad 80%, w tym aż 35,10% ankietowanych ocenia ten obszar bardzo dobrze. Jakość nauczania w szkołach pozytywnie ocenia 66,40% respondentów (w tym, 21,60% dostatecznie).

Obszar **OCHRONY ŚRODOWISKA** charakteryzuje się sporą liczbą odpowiedzi „nie mam zdania”, zwłaszcza przy pytaniu:

- na ile ważna jest retencja, zatrzymywanie wody w ekosystemach na terenie gminy? – ponad 30% ankietowanych nie umiało ocenić istotności tej kwestii,
- stan retencji i działań mających na celu zatrzymanie wody na terenie gminy – prawie 30% respondentów nie określiło punktowo tego zakresu.

Negatywnie oceniono – ponad 60% odpowiedzi oceniających bardzo źle i źle następujące kwestie:

- działania realizowane w zakresie ochrony środowiska: wymiana pieców,
- działania realizowane w zakresie ochrony środowiska: likwidacja azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- powszechność Odnawialnych Źródeł Energii,
- stan melioracji i urządzeń wodnych (np. rowów, kanałów).

Więcej niż połowa respondentów pozytywnie ocenia:

- czystość powietrza (odczuwalna),
- wywóz śmieci (np. częstotliwość),
- segregację odpadów,
- edukację ekologiczną wśród dzieci i dorosłych.

W zakresie **PROMOCJI, KULTURY I SPORTU** ankietowani nie są zadowoleni z ilości ścieżek rowerowych na terenie gminy – nieco ponad 85% negatywnych odpowiedzi. Ponad połowa ankietowanych również źle ocenia rozpoznawalność gminy poza jej granicami.

Pozytywnie wypowiedziano się na temat:

- organizacji wydarzeń, imprez na terenie gminy – 66,40% pozytywnych odpowiedzi, w tym 37,30% ocenia ten aspekt dostatecznie,
- działalność gminnego Ośrodka Kultury – ponad 76% pozytywnych odpowiedzi (w tym aż 23,90% ocenia ten aspekt bardzo dobrze).

W obszarze **GOSPODARKI** mieszkańcy biorący udział w ankiecie jako największe problemy określili:

- możliwość zatrudnienia i rozwoju zawodowego na terenie gminy – 62% negatywnych odpowiedzi,
- atrakcyjność gospodarcza gminy – 55,20% negatywnych odpowiedzi.

Pozytywnie oceniono rozwój rolnictwa – prawie 60% pozytywnych odpowiedzi, w tym 32,80% ocenia ten obszar dostatecznie. Zauważyć należy, że w tym obszarze występuje najwięcej odpowiedzi „nie mam zdania”. W każdym z pytań dotyczących gospodarki minimum kilkanaście osób nie potrafiło przyznać konkretnej oceny. Najwięcej, bo aż 30% w pytaniu dotyczącym dostępności terenów inwestycyjnych oraz możliwości założenia działalności gospodarczej.

Ankietowani mogli również wybrać cztery według nich najpilniejsze inwestycje na terenie gminy. Najwięcej odpowiedzi uzyskało:

- rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej – 105 wskazań,
- rozbudowa ścieżek rowerowych – 86 odpowiedzi,
- dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych – 43 głosy,
- poprawa warunków dla inwestorów oraz rozbudowa i modernizacja istniejących szkół i przedszkoli – po 37 wskazań.

W przeprowadzonej ankiecie respondenci mieli okazję również wskazać, co według nich powinno być wizytówką Gminy Kuślin. Zdecydowana większość odpowiedzi dotyczyła turystyki, czystego krajobrazu i walorów przyrodniczych. Wskazywano również na rozwój przedsiębiorczości.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie tworzenia dokumentów strategicznych. Technika ta pozwala porównać mocne i słabe strony samorządu z szansami i zagrożeniami płynącymi z jego otoczenia. Atuty gminy oraz jej minusy zostały opracowane na podstawie danych statystycznych, ankiet oraz warsztatów przeprowadzonych z Zespołem ds. strategii.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów, które określają poszczególne elementy analizy. Kolejne litery oznaczają: **Strengths** – mocne strony, **Weakness** – słabe strony, **Opportunities** – szanse, **Threats** – zagrożenia

MOCNE STRONY

1. Zwodociągowanie gminy – dostęp do wodociągów ma niemal 100% mieszkańców
2. Niski poziom bezrobocia
3. Obszerne zasoby użytków rolnych
4. Doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na inwestycje, m. in w ramach WRPO i PROW na lata 2014-2020
5. Dobra i wystarczająca baza gminnych placówek szkolnych i przedszkolnych. Szkoły dostosowane do potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
6. Działalność Ośrodka Kultury oraz Biblioteki – organizacja wielu imprez kulturalnych
7. Współpraca ze stowarzyszeniami i uczelniami wyższymi oraz nawiązanie współpracy z gminą partnerską Przemęt
8. Działalność OPS - dobry poziom rozpoznania lokalnych problemów i zagrożeń społecznych
9. Atrakcyjne zabytki, w tym pałace i zespoły pałacowe
10. Lokalne wyroby od rolników, np. warzywa, owoce
11. Miejsce po kolejce wąskotorowej o długości ok. 40 km – doskonały teren pod ścieżkę rowerową
12. Dobry dostęp do sieci Internet

SŁABE STRONY

1. Spadek liczby mieszkańców
2. Niski wskaźnik przedsiębiorczości
3. Trudności z ochroną środowiska na terenie Gminy: palenie odpadów, wypuszczanie ścieków bezpośrednio do gleby, kłopoty z utylizacją odpadów problemowych. Niewystarczające działania Gminy związane z ochroną środowiska
4. Niedostateczne skanalizowanie i zgazyfikowanie Gminy oraz słaby stan dróg gminnych i powiatowych
5. Nieaktualne Studium Zagospodarowania Przestrzennego (brak średnich i dużych terenów inwestycyjnych przygotowanych prawnie i infrastrukturalnie pod inwestycje gospodarcze, niewystarczająca ilość terenów pod budownictwo mieszkaniowe)
6. Niesatysfakcjonująca promocja walorów gospodarczych i turystycznych Gminy
7. Rozrobione gospodarstwa rolne oraz brak działań wspierających rolników
8. Brak ośrodków wsparcia typu dziennego dla osób starszych
9. Połączenia komunikacyjne – dojazd z Gminy do większych ośrodków miejskich oraz nieoptymalne połączenia autobusów dowożących dzieci do szkoły
10. Niedostosowanie części miejsc i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne)
11. Niski poziom rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych w stosunku do potencjału posiadanych walorów tego typu

Przed Gminą Kuślin stoi wiele szans, które mogą mieć realny wpływ na jej rozwój. Ważnym aspektem jest otoczenie gminy – krajobraz i walory przyrodnicze oraz zabytki, nie tylko w jej granicach, ale również poza, sprawia, że mina ma szansę przyciągnąć wiele ludzi zainteresowanych spędzeniem wolnego czasu w atrakcyjnej okolicy. Ułatwiony dojazd gmina zawdzięcza położeniu blisko autostradzie A2 oraz położeniu niedaleko Poznania, z którego dojechać można w niespełną godzinę do Kuślina.

Gmina posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, dlatego wiele możliwości rozwoju niesie za sobą nowa perspektywa unijna na lata 2021-2027. Samorządy, przedsiębiorcy oraz inne organizacje będą miały okazję skorzystać z nowych źródeł dofinansowania.

Niekorzystnym zjawiskiem, które najbardziej jest odczuwalne wśród mieszkańców, nie tylko Kuślina, ale Polski i Europy jest starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny i spadek osób w wieku produkcyjnym. Jednak według prognoz GUS w gminie Kuślin w 2030 roku ma być więcej mieszkańców niż obecnie. Zagrożeniem dla gminy jest również zwiększona liczba zadań własnych samorządów, bez rekompensaty w postaci dodatkowych źródeł ich finansowania.

Wzrasta ogólna świadomość społeczna związana z ochroną środowiska. Jest to niezwykle istotne ze względu na coraz bardziej odczuwalne zmiany klimatyczne powodujące, m. in. gwałtowne burze oraz długie okresy bezdeszczowe powodujące susze. Zmiany te są przede wszystkim zagrożeniem dla rolników i ich upraw. Nowym, nieznanym jeszcze dla ogółu społeczeństwa zagrożeniem są skutki pandemii wirusa COVID 19. Ciężko oszacować obecnie, jakie skutki społeczne i gospodarcze dotkną poszczególne grupy ludzi i w jakim stopniu.

Szansą dla gminy jest natomiast współpraca z międzygminnym Stowarzyszeniem: Lokalną Grupą Działania KOLD. Organizacje mają na celu współpracę ze swoimi członkami, która ma prowadzić do wzrostu jakości życia na obszarze ich działalności. Dodatkowo lokalna grupa działania może pomóc w zachęceniu mieszkańców do zaangażowania się w codzienne życie samorządu i pomóc w systematycznych kontaktach międzyludzkich, które pomagają zapobiegać niekorzystnym zjawiskom związanym, np. z patologiami.

SZANSE

1. Bliskość autostrady A2
2. Możliwość pozyskiwania dofinansowania w nowej perspektywie unijnej 2021-2027
3. Przyrodniczo - krajobrazowe otoczenie gminy
4. Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców, związana ze wzrostem upowszechniania wiedzy o ochronie środowiska oraz budowa elektrowni wiatrowych na terenie gminy
5. Rozwój sąsiednich ośrodków miejskich
6. Dostęp do finansowania projektów związanych z ochroną środowiska, np. Program Czyste Powietrze, dofinansowania dla OZE
7. Możliwość współpracy z Lokalną Grupą Działania KOLD i innymi stowarzyszeniami
8. Prognozowany wzrost liczby mieszkańców gminy

ZAGROŻENIA

1. Zwiększona ilość zadań własnych samorządu przy braku dodatkowych źródeł ich finansowania
2. Brak środków finansowych na rozwój infrastruktury
3. Odczuwalne zmiany klimatu, m. in. susze, gwałtowne burze, które mogą prowadzić do niekorzystnych zjawisk, np. pożarów
4. Niepewność społeczna i gospodarcza związana z pandemią wirusa COVID-19, która może skutkować, m. in. wzrostem patologii społecznych i upowszechnieniem się uzależnień
5. Niekorzystne regulacje prawne dotyczące zadań samorządu, częste zmiany w systemie prawnym
6. Niewykorzystana współpraca z podmiotami zewnętrznymi zarządzającymi infrastrukturą drogową

Na podstawie dokonanej diagnozy poszczególnych sfer życia w Gminie Kuślin, a także badań ankietowych z mieszkańcami oraz analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dostrzeganych w gminie, możliwe było wyciągnięcie wniosków na temat głównych obszarów, w których wyznaczone zostaną strategiczne kierunki rozwoju.

Działania realizowane przez gminę w następnych latach powinny skupić się na następujących aspektach:

1. Poprawie warunków życia mieszkańców,
2. Rozwojowi przedsiębiorczości i rolnictwa,
3. Zapewnieniu odpowiednich warunków do rekreacji i wypoczynku na terenie gminy.

KIERUNKI STRATEGICZNE

MISJA

Misja to najogólniejszy cel, credo gminy. Misja jest też wizytówką samorządu, która zawiera w sobie odpowiedzi na następujące pytania:

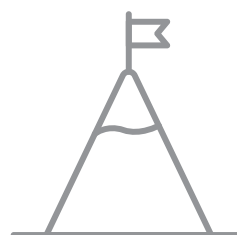
Kim my jesteśmy?
Czym się zajmujemy?
Po co to robimy?
Co jest naszym priorytetem?
Jakie są nasze wartości?

Misja Gminy Kuślin brzmi:

Kuślin – mieszkaj, zwiedzaj, wypoczywaj, rozwijaj swój potencjał!

Misja podkreśla, że głównym beneficjentem niniejszej Strategii są jej mieszkańcy. Gmina Kuślin jest odpowiednim miejscem nie tylko do zamieszkania, ale również do pracy oraz wypoczynku.

WIZJA

Strategia Rozwoju Gminy Kuślin jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie powstawania dokumentu istotne jest również stworzenie WIZJI, czyli określenie sytuacji, w jakiej gmina chciałaby się znaleźć w 2027 roku.

Uwzględniając zmieniającą się sytuację w otoczeniu, wzrost możliwości rozwojowych i oczekiwania mieszkańców, wizję rozwoju lokalnego sformułowano następująco:

Kuślin – dobrze zorganizowana gmina, która jest przyjaznym miejscem do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej i rolniczej. To atrakcyjna i zadbane przestrzeń do rekreacji, jak również wypoczynku z aktywną społecznością nastawiona na rozwój i współpracę lokalną.

CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL STRATEGICZNY 1: GMINA KUŚLIN DOBRYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW Z POSZANOWANIEM ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.

Niezbędnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Kuślin jest zapewnienie dobrych warunków do życia dla wszystkich mieszkańców. Konieczne są inwestycje w dobrą infrastrukturę, która warunkuje nie tylko rozwój gospodarczy, ale również większy komfort życia mieszkańców. Infrastruktura nie może być oderwana od przestrzeni. Jakość jej projektowania i w konsekwencji zmian, rzutuje w bardzo dużym stopniu na codzienność ludzi, którzy mieszkają w gminie.

Za najistotniejsze czynniki warunkujące jakość życia, wynikające bezpośrednio z infrastruktury i przestrzeni w gminie Kuślin uznaje się:

- utworzenie miejsca oferującego opiekę najmłodszym mieszkańcom,
- nowoczesne placówki oświatowe i edukacja włączająca, w której każdy uczeń znajdzie swoje miejsce i wsparcie dostosowane do jego potrzeb,
- wysoka jakość usług opiekuńczych i oferta kulturalno-integracyjna, w szczególności dla osób starszych,
- wysoka jakość podstawowej opieki zdrowotnej,
- wysokiej jakości obiekty sportowe i kulturalne oraz infrastruktura rekreacyjna,
- drogi ułatwiające dojazd do pracy,
- szeroka sieć kanalizacyjna, nowoczesne oczyszczalnie,
- czyste środowisko i zadbane przestrzenie.

Niezwykle istotny grunt pod rozwój społeczny i gospodarczy tworzą zaangażowani, wartościowi ludzie, gotowi do budowania relacji społecznych, owocujących dobrą aktywnością. Aktywne społeczeństwo to kapitał organizacji pozarządowych, działających na rzecz rozwoju lokalnego i podniesienia poziomu życia mieszkańców. Na takim właśnie gruncie rodzi się przedsiębiorczość i innowacyjny biznes i rolnictwo, którym dedykowany został drugi cel strategiczny.

CEL STRATEGICZNY 1: GMINA KUŚLIN DOBRYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW Z POSZANOWANIEM ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI
1.1. ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ I TECHNICZNEJ	• Modernizacja oświetlenia ulicznego; • Budowa i przebudowa dróg gminnych; • Budowa i modernizacja chodników. • Lobbing władz gminy na rzecz rozbudowy i przebudowy dróg innych kategorii (drogi powiatowe). Współpraca z zarządcami dróg. • Rozbudowa sieci kanalizacji na terenie gminy w: Chraplewie, Śliwnie, Wąsowie. • Podjęcie działań zmierzających do dalszej gazyfikacji gminy: » powstanie koncepcji gazyfikacji wsi Chraplewo oraz innych sołectw.	• Długość zmodernizowanych dróg (km) • Długość wybudowanych chodników • Długość wybudowanej sieci kanalizacji (km) • Liczba nowych przyłączy gazowych. • Liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej.
1.2. TWORZENIE SPRZYJAJĄCYCH WARUNKÓW DO POZOSTAWANIA W GMINIE NA STAŁE LUDZI MŁODYCH ORAZ STWARZANIE WARUNKÓW DO DODATNIEJ MIGRACJI LUDNOŚCI	• Wsparcie aktywności zawodowej rodziców poprzez zapewnienie opieki dla dzieci najmłodszych – utworzenie żłobka/klubu malucha. Godziny otwarcia dostosowane do potrzeb mieszkańców. • Powstanie świetlicy środowiskowej jako miejsca aktywizacji i wychowania młodzieży.	• Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. • Liczba dzieci korzystających ze świetlicy.

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI
1.3. OCHRONA ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY	- Dalsze dotacje na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. - Budowa, rozbudowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjnych. - Promocja i wspieranie działań w zakresie retencji wodnej. - Wsparcie działań dotyczących termomodernizacji budynków prywatnych. - Wsparcie w zakresie pozyskiwania odnawialnych źródeł energii. - Edukacja i podnoszenia świadomości w zakresie szacunku i troski o zwierzęta. - Realizowanie programu opieki nad zwierzętami i walka z bezdomnością. - Edukacja i promocja działań z zakresu ochrony środowiska, np. poprzez: - współorganizację konkursów oraz festynów przyrodniczych. - Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza poprzez edukację mieszkańców i monitoring stanu powietrza. - Usunięcie wysypiska odpadów z centrum Kuślina. - Dbłość o stan zadrzewień oraz realizowanie nasadzeń. - Wprowadzenie efektywnego systemu segregacji odpadami poprzez, m.in.: - Promowanie zamkniętego obiegu gospodarki odpadami.	- Liczba wspartych inwestycji dot. budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. - Wartość środków pieniężnych przekazanych z budżetu gminy na promocje i edukację dot. ekologii i ochrony środowiska. - Ilość zebranych odpadów poddanych segregacji. - Liczba psów przebywających w schronisku. - Liczba psów, która została zaadaptowana. - Liczba nowych nasadzeń.
1.4. AKTYWNA POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY	- Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. - Opracowanie aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całego terenu gminy.	- Wielkość powierzchni gminy objętej miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - Stopień aktualności studium
1.5. ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI NA TERENIE GMINY	- Modernizacja budynków szkół i przedszkoli w celu jak najlepszego dostosowania ich do potrzeb uczniów, w tym uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności. - Utworzenie i udoskonalanie istniejących pracowni tematycznych dla dzieci. - Wprowadzenie stypendiów dla uzdolnionych uczniów. - Edukacja ekologiczna w szkołach. - Dowozy dzieci do szkół – efektywne, dostosowane do potrzeb dzieci, uwzględniające zajęcia pozalekcyjne. - Zaopatrzenie szkół w technologię 5G.	- Liczba zmodernizowanych pracowni szkolnych - Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium - Liczba godzin zajęć lekcyjnych poświęconych ekologii - Wartość środków przeznaczona na modernizację szkół i przedszkoli

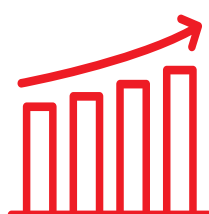
CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI
1.6. AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW POPRZECZ PROMOCJĘ I WSPIERANIE DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE GMINY ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH, GRUP NIEFORMALNYCH ORAZ OŚRODKA KULTURY I BIBLIOTEKI	• Utworzenie Młodzieżowej Rady Gminy. • Popieranie zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych m.in. przez zlecanie im zadań w systemie in-house. • Organizacja przez Gminny Ośrodek Kultury imprez masowych zróżnicowanych, dostosowanych do potrzeb mieszkańców, umożliwiających dostęp do kultury wysokiej. • Wsparcie działalności świetlic wiejskich stanowiących centrum aktywności mieszkańców sołectw (infrastruktura, działania kulturalne i inne). • Pomoc i wsparcie dla istniejących organizacji pozarządowych. • Utworzenie Uniwersytetu III wieku.	• Liczba zadań zleconych podmiotom ekonomii społecznej. • Liczba wspartych podmiotów. • Liczba zorganizowanych przez GOK imprez. • Liczba wspartych działań w świetlicach wiejskich. • Liczba członków Uniwersytetu III wieku. • Liczba osób zaangażowanych w działanie Młodzieżowej Rady Gminy.
1.7. ZWIĘKSZENIE KOMFORTU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W SZCZEGÓLNOŚCI OSÓB STARSZYCH I NIESAMODZIELNYCH	• Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami. • Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. • Walka z wykluczeniem transportowym. Współpraca z regionalnym przewoźnikami w celu optymalizacji połączeń. • Wysoka jakość usług opiekuńczych i oferta kulturalno-integracyjna dla seniorów. Uruchomienie Klubów Seniora. • Wsparcie przez gminę programów nieobowiązkowych szczepień oraz programów profilaktyki zdrowotnej i badań przesiewowych, we współpracy z podmiotami medycznymi.	• Liczba budynków użyteczności publicznej, w których wprowadzono ułatwienia dla osób z niepełnosprawnościami. • Liczba wspartych działań związanych z opieką zdrowotną. • Liczba utworzonych Klubów Seniora. • Liczba osób uczestniczących w zajęciach w Klubie Seniora. • Liczba osób korzystających z usług zbiorowego transportu publicznego • Liczba wspartych przez gminę programów zdrowotnych. • Wartość środków z budżetu gminy przeznaczonych na wsparcie opieki i profilaktyki zdrowotnej.

CEL STRATEGICZNY 2: GMINA KUŚLIN ODPOWIEDNIM MIEJSCEM DLA ROZWOJU ROLNICTWA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

Drugi cel strategiczny związany jest z rozwojem gospodarczym opartym na wsparciu lokalnych przedsiębiorców i rolników oraz pozyskaniu nowych inwestorów.

W celu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości ważnym aspektem są działania promocyjne – te dotyczące promocji gminy jako miejsca przyjaznego dla przedsiębiorców, jak również promocja lokalnych produktów i marek.

Rozwój gospodarczy Gminy Kuślin zostanie oparty na lokalnych zasobach naturalnych (przestrzeni, lasach, glebach), kapitale ludzkim (wiedza, umiejętności, doświadczenia itp.) oraz kapitale społecznym (zaufanie, relacje interpersonalne, sieci współpracy itp.).

CEL STRATEGICZNY 2: GMINA KUŚLIN ODPOWIEDNIM MIEJSCEM DLA ROZWOJU ROLNICTWA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI
2.1. ZAPEWNIENIE DOBRYCH TERENÓW POD INWESTYCJE.	- Aktualizacja studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. - Tworzenie infrastruktury podstawowej: kanalizacja, wodociągi. - Odpowiednie drogi dojazdowe do terenów inwestycyjnych.	- Ilość powierzchni gminny przeznaczona na tereny inwestycyjne. - Długość wybudowanej sieci infrastruktury podstawowej. - Długość wybudowanych dróg dojazdowych
2.2. DZIAŁANIA NA RZECZ WSPARCIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	- Promocja lokalnych podmiotów gospodarczych, poprzez: - Promocję przedsiębiorców na stronach gminy; - Udział gminy w targach branżowych wspólnie z przedsiębiorcami z terenu gminy. - Wprowadzenie ulg podatkowych dla przedsiębiorców.	- Liczba wspartych przedsiębiorców. - Wartość przyznanych ulg.
2.3. WSPARCIE I PROMOCJA LOKALNEGO ROLNICTWA	- Promocja podmiotów gospodarczych oferujących ekologiczne produkty regionalne. - Edukacja w zakresie ochrony owadów zapylających. - Promowanie uprawy roślin miododajnych. - Edukacja w zakresie potrzeby ochrony siedlisk o wysokiej wartości botanicznej. - Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych poprzez, np.: - promocję tej formy wypoczynku; - doradztwo dla rolników chcących założyć gospodarstwo agroturystyczne. - Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej (folie). - Organizacja imprez i festynów, na których promowane będą lokalne produkty. - Współpraca z Zespołem Szkół w Trzciance – wsparcie gminy w organizowaniu zajęć praktycznych w gospodarstwach rolnych. - Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na modernizację gospodarstw rolnych. - Budowa targowiska.	- Liczba wspartych gospodarstw. - Liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych. - Liczba wspartych działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych. - Wartość środków przekazanych z budżetu Gminy na wsparcie rolników. - Liczba utworzonych targowisk.

CEL STRATEGICZNY 3: GMINA KUŚLIN ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DO WYPOCZYNKU I REKREACJI DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW.

Cele operacyjne przyjęte do realizacji w ostatnim celu strategicznym są związane z turystyką i rekreacją. Ich założenia skierowane są nie tylko do mieszkańców, ale również turystów oraz organizacji formalnych i nieformalnych.

Ważne, aby projekty służące rozwojowi turystyki służyły także promocji gminy, a współpraca, m. in. z gminami partnerskimi przynosiła wymierne efekty w postaci wymiany dobrych praktyk, które przysłużą się rozwojowi Gminy Kuślin.

CEL STRATEGICZNY NR 3: GMINA KUŚLIN ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DO WYPOCZYNKU I REKREACJI DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW.

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI
3.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY REKREACYJNO-TURYSTYCZNEJ	- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych - Stworzenie miejsc do wypoczynku po pracy: » zagospodarowanie, uporządkowanie terenów zielonych z infrastrukturą wypoczynkową (np. place zabaw); » wykorzystanie infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej (np. organizacja animacji dla dzieci w każdym wieku, wsparcie rodziców dzieci – park miejscem spotkań, zabaw, wymiany doświadczeń i rozwoju (dodatkowa infrastruktura), organizacja koncertów plenerowych, działanie kina letniego, organizacja warsztatów dla rodziców – różne grupy wiekowe.	- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych - Ilość zagospodarowanych terenów zielonych
3.2. BUDOWANIE POZYTYWNEGO WIZERUNKU GMINY NA ZEWNĘTRZ, PROMOCJA JEJ WALORÓW ORAZ BUDOWA TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY	- Opracowanie i wdrożenie strategii promocji gminy i produktu lokalnego, w tym uporządkowanie kwestii symboli gminnych i zagospodarowanie lokalnego dziedzictwa historycznego związanego z licznymi zabytkami, w szczególności z pałacami. - Opracowanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych w planowaniu min. na 1 rok. - Promocja miejsc noclegowych na terenie gminy. - Dofinansowanie szkół, aby pełniły funkcje noclegowe dla dużych grup. - Promocja nowych aktywności sportowych, nowych imprez sportowych w celu budowania wizerunku gminy aktywnej. - Utworzenie punktów sprzedaży lokalnych	- Liczba opracowanych strategii promocji. - Liczba podjętych działań promocyjnych. - Wartość środków z budżetu gminy przeznaczona na działania promocyjne. - Liczba spotkań z gminą partnerską. - Liczba sprzedanych gadżetów i pamiątek.

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI
	gadżetów i pamiątek. • Utworzenie punktu informacji turystycznej. • Stworzenie e-mapy i mobilnej aplikacji. • Efektywna współpraca partnerska z innymi gminami w celu wzajemnej promocji i wymiany dobrych doświadczeń. • Organizacja wycieczek po terenie gminy.	
3.3 OCHRONA I REWITALIZACJA ZABYTEKÓW	• Stworzenie programu rewitalizacji. • Opracowanie i wdrożenie Programu Opieki nad Zabytkami. • Wsparcie obiektów zabytkowych i ochrona dóbr kultury poprzez: • Dofinansowanie do rewitalizacji zabytkowych budynków prywatnych. • Odnowienie zabytków znajdujących się na terenie gminy. • Nadanie nowych funkcji odnowionym zabytkom poprzez, np.: » Utworzenie escape room; » Stworzenie muzeum; » Stworzenie warunków na powstawanie nowych restauracji.	• Liczba odnowionych zabytków • Wartość środków z budżetu gminy przekazana na rewitalizację. • Liczba opracowanych Programów Opieki nad zabytkami • Liczba opracowanych programów rewitalizacji

**ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI
STRATEGICZNYMI**

Strategia Rozwoju Gminy Kuślin zachowuje spójność celów szczegółowych oraz priorytetów z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze wojewódzkiej, krajowej.

NAZWA DOKUMENTU	CELE	POWIĄZANIE ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY KUŚLIN
KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONU REGIONALNEGO 2030	CEL 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym CEL 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych	Strategia Gminy Kuślin zawiera działania zmierzające, m. in do poprawy sytuacji zarówno mieszkańców gminy, jak i przedsiębiorców. Dodatkowo kładzie nacisk również na kwestie związane z ochroną środowiska i współpracą z społecznościami lokalnymi. Wszystkie te cele wpisują się w założenia KSRRR 2030.
STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną; Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony; Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.	W Strategii Gminy Kuślin położono specjalny nacisk na zrównoważony rozwój. Przyjęte do realizacji cele służą nie tylko rozwojowi społecznemu i gospodarczemu, ale również ochronie środowiska naturalnego i promowaniu postaw ekologicznych. Przyjęcie takich założeń jest zgodne z odpowiedzialnym rozwojem.
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU	Cel strategiczny 1: Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców Cel strategiczny 2: Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski Cel strategiczny 4: Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem	Wszystkie cele operacyjne zawarte w Strategii rozwoju Gminy Kuślin powiązane są z celami zawartymi w Strategii wojewódzkiej. W szczególności cel strategiczny nr 2 związany z rozwojem przedsiębiorczości na terenie gminy wpisuje się w założenia celu strategicznego 1: Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców. Rozwój społeczny wielkopolski, o którym mówi cel strategiczny nr 2 będzie odbywać się przy współudziale również mieszkańców Gminy Kuślin poprzez realizację działań zawartych w celu strategicznym Gmina Kuślin dobrym miejscem do zamieszkania. Wysoka jakość życia mieszkańców z poszanowaniem za-

NAZWA DOKUMENTU	CELE	POWIĄZANIE ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY KUŚLIN
		sad zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie działania wpisane w cele 1.1. Rozbudowa infrastruktury drogowej i technicznej oraz 1.3. Ochrona środowiska na terenie gminy przyczynią się do osiągnięcia założeń zawartych w celu strategicznym nr 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.
STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU NOWOTOMYSKIEGO NA LATA 2018 -2028	Obszar strategiczny 1: SPOŁECZNOŚĆ Cel szczegółowy: 1.1: System zapobiegania kryzysom rodziny oraz kompleksowego wsparcia osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną 1.2: Wsparcie rozwoju usług opieki zdrowotnej i medycznej 1.3: Stworzenie warunków do powszechnego dostępu do oświaty zgodnie z zainteresowaniami, zdolnościami młodzieży oraz potrzebami rynku pracy 1.4: Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie nowotomyskim 1.5: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego w powiecie nowotomyskim Obszar strategiczny 2: INFRASTRUKTURA Cel szczegółowy: 2.1: Budowa i modernizacja dróg wraz z ich najbliższym otoczeniem 2.2: Wsparcie rozwoju infrastruktury kulturalnej i sportowej 2.3: Rozwój infrastruktury technicznej przeciwdziałającej wykluczeniu cyfrowemu Obszar strategiczny 3: GOSPODARKA Cel szczegółowy: 3.1: Tworzenie warunków dla rozwoju aktywności gospodarczej 3.2: Promocja i wsparcie lokalnego rolnictwa 3.3: Wsparcie wielofunkcyjnego roz-	Jednocześnie działania wpisane w cele 1.1. Rozbudowa infrastruktury drogowej i technicznej oraz 1.3. Ochrona środowiska na terenie gminy przyczynią się do osiągnięcia założeń zawartych w celu strategicznym nr 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.

NAZWA DOKUMENTU	CELE	POWIĄZANIE ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY KUŚLIN
	woju obszarów wiejskich w zakresie działalności pozarolnicze Obszar strategiczny 4: PRZESTRZEŃ Cel szczegółowy: 4.1: Wsparcie rozwoju infrastruktury turystycznej w celu rozwoju różnych form turystyki 4.2: Poprawa dostępności do usług publicznych dla osób niepełnosprawnych Obszar strategiczny 5: OCHRONA ŚRODOWISKA Cel szczegółowy: 5.1: Poprawa jakości ochrony środowiska 5.2: Ochrona zasobów przyrodniczych 5.3: Edukacja proekologiczna	

*Tabela 14. Zgodność celów Strategii z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wymienionych w tabeli dokumentów strategicznych*

Dodatkowo należy wspomnieć o Programie Dostępność Plus, który został przyjęty w 2019 roku. Nakłada on na samorządy szereg obowiązków, które mają poprawić dostępność budynków, usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Mając na uwadze zapisu Programu gmina w ramach celu operacyjnego 1.7. będą realizować jego założenia.

Strategia jest również powiązana ze strategicznymi dokumentami sektorowymi, planami i programami na szczeblu gminnym, takimi jak wspomniane w diagnozie:

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kuślin na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026,
2. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kuślin na lata 2018-2028.

Spójność z Programem ochrony środowiska dla Gminy Kuślin na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026 dotyczy celu operacyjnego 1.3. Ochrona środowiska na terenie gminy. W Strategii zawarto zagadnienia dotyczące m.in. poprawy jakości powietrza czy podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Działania zawarte w celu operacyjnym 1.7. Zwiększenie komfortu życia mieszkańców, w szczególności osób starszych i niesamodzielnych powiązane są z obowiązującą Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kuślin na lata 2018-2028.

W strategii podjęto również temat gospodarki przestrzennej, w nawiązaniu do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kuślin, wskazując na potrzebę jego uaktualnienia.

Strategia rozwoju Gminy Kuślin na lata 2020-2027 z perspektywą do 2030 roku wyznacza kierunki i ramy dla dokumentów planistycznych, strategicznych, sektorowych, które będą powstawały po przyjęciu niniejszego dokumentu. Wszystkie nowe bądź aktualizowane dokumenty, plany, programy, będą zgodne z założeniami niniejszej Strategii.

MONITORING I EWALUACJA

Jednym z podstawowych elementów wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Kuślin na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo w razie potrzeby rekomenduje się przyjęcie szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego: Strategii Rozwoju Turystyki, Strategii Rozwoju Edukacji, Programu Rozwoju Przedsiębiorczości. Dodatkowo powołany zostanie Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwoju, który będzie pracował na podstawie poniższych zasad:

- Posiedzenia Zespołu zwoływane będą przez Wójta nie rzadziej niż raz na kwartał,
- Członkowie Zespołu wykonują prace samodzielnie w ramach dotychczasowych obowiązków służbowych,
- W posiedzeniach nie muszą zawsze uczestniczyć wszyscy członkowie. Dobór osób na posiedzenie będzie zależeć od jego tematyki. Osoby konieczne na spotkaniach będzie wyznaczał Wójt,
- Zadaniem Zespołu będzie również ewaluacja Strategii.

W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Kuślin na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku niezmiennie ważnym elementem jest jej monitoring.

Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości. Dokument wyznaczył główne kierunki w jakich należy podążać by osiągnąć zamierzone cele. Jednak nie wszystkie zdarzenia da się przewidzieć, dlatego tak istotny jest monitoring Strategii. W szczególności w obecnej sytuacji, kryzysu związanego z pandemią, stały nadzór i kontrola stają się jednym z głównych elementów prawidłowej realizacji założonych celów.

Jednocześnie wszystkie zadania zaplanowane do realizacji i wymagające wieloletnich inwestycji będą uwzględniane w Wieloletniej Prognozie Finansowej w trakcie jej uchwalania i aktualizacji. Dodatkowo, przy wdrażaniu założeń dokumentu, gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w gminie.

W celu pozyskania dodatkowego finansowania na zaplanowane działania samorząd będzie pozyskiwał środki z funduszy zewnętrznych – programów krajowych oraz unijnych w perspektywie finansowej 2021-2027. Wdrażając Strategię, gmina będzie dbała o dobrą współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, otoczeniem społeczno-gospodarczym, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju gminy projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28 aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna.

Tabela stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu i została przygotowana w formacie pliku .xlsx. Plik zawiera zakładki dotyczące poszczególnych celów strategicznych. Te z kolei dzielą się na cele operacyjne, do których przyporządkowano konkretne działania. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje czy dane działanie zostało zrealizowane czy nie. W ten sposób można będzie ocenić w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

URZĄD GMINY KUŚLIN

ul. Emilii Sczanieckiej 4
64-316 Kuślin

WE WSPÓŁPRACY Z:

 **Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

 **KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI**

ul. Grochowska 35, 60-277 Poznań
jst@wanir.edu.pl www.wanir.edu.pl

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1 –WZÓR ANKIETY

Szanowni Państwo,

w związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Kuślin na lata 2020-2027, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej gminy.

Proszę ocenić w skali od 1 do 5 poszczególne dziedziny funkcjonowania gminy, poprzez wstawienie w odpowiednie miejsce znaku „X”, gdzie: 1 – bardzo źle, 2 – źle, 3 – dostatecznie, 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze.

INFRASTRUKTURA I KOMUNIKACJA Wybierz jedną odpowiedź w każdej linijce	OCENA					
	1	2	3	4	5	Nie mam zdania
Połączenia komunikacyjne wewnątrz Gminy						
Połączenia komunikacyjne wychodzące poza Gminę						
Dostępność przystanków autobusowych						
Jakość infrastruktury technicznej- drogi						
Jakość infrastruktury technicznej- sieć kanalizacyjna						
Jakość infrastruktury technicznej- sieć wodociągowa						
Jakość infrastruktury technicznej- sieć melioracyjna						
Dostęp do sieci gazowej						
Oświetlenie ulic i miejsc publicznych						
Dostęp do sieci Internet						

SPOŁECZNOŚĆ Wybierz jedną odpowiedź w każdej linijce	OCENA					
	1	2	3	4	5	NIE MAM ZDANIA
Dostęp do miejsc opieki nad osobami z niepełnosprawnościami						
Wsparcie osób starszych (np. zajęcia dodatkowe, imprezy tematyczne itd.)						
Wsparcie osób niesamodzielnych (opieka w miejscu zamieszkania, wsparcie rehabilitanta itd.)						
Możliwość czynnego uczestnictwa w działaniach społecznych (m.in. w organizacjach społecznych)						
Możliwość decydowania o wydatkach Gminy (fundusz sołecki)						
Możliwość decydowania o przyszłości rozwoju Gminy (np. możliwość uczestnictwa w konsultacjach społecznych, gminnym dniu referendalny)						
Dostęp do informacji na temat działań podejmowanych przez Urząd Gminy						
Dostępność usług samorządowych						
Jakość usług samorządowych						
Polityka młodzieżowa (możliwość decydowania o przyszłości Gminy, integracja młodzieży)						

EDUKACJA <i>Wybierz jedną odpowiedź w każdej linii</i>	OCENA					
	1	2	3	4	5	NIE MAM ZDANIA
Dostęp do edukacji przedszkolnej						
Dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci w wieku przedszkolnym						
Dostęp do zajęć dodatkowych w szkołach podstawowych						
Jakość wyposażenia pracowni szkolnych						
Jakość nauczania w szkołach						
Dostęp do edukacji pozaszkolnej (np. pracownie techniczne, plastyczne, laboratoria, punkty edukacyjne, edukacja senioralna)						
Jakość edukacji pozaszkolnej (np. pracownie techniczne, plastyczne, laboratoria, punkty edukacyjne, edukacja senioralna)						

OCHRONA ŚRODOWISKA <i>Wybierz jedną odpowiedź w każdej linii</i>	OCENA					
	1	2	3	4	5	NIE MAM ZDANIA
Zagospodarowanie terenów zielonych (parki, lasy, plaże)						
Czystość powietrza (odczuwalna)						
Wywóz śmieci (np. częstotliwość)						
Segregacja odpadów						
Edukacja ekologiczna wśród dzieci i dorosłych						
Działania realizowane w zakresie ochrony środowiska: wymiana pieców						
Działania realizowane w zakresie ochrony środowiska: likwidacja azbestu i wyrobów zawierających azbest						
Powszechność Odnawialnych Źródeł Energii						
Stan melioracji i urządzeń wodnych (np. rowów, kanałów)						
Na ile ważna jest retencja, zatrzymywanie wody w ekosystemach na terenie Gminy?						
Stan retencji i działań mających na celu zatrzymanie wody na terenie Gminy						

PROMOCJA, TURYSTYKA, KULTURA, SPORT <i>Wybierz jedną odpowiedź w każdej linii</i>	OCENA					
	1	2	3	4	5	NIE MAM ZDANIA
Stopień rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej						
Ilość ścieżek rowerowych						
Organizacja wydarzeń, imprez na terenie Gminy						
Działalność Gminnego Ośrodka Kultury						
Usługi turystyczne na terenie gminy						
Promowanie i upowszechnianie historii Gminy						
Rozpoznawalność Gminy poza jej granicami						
Poziom infrastruktury sportowej w szkołach i na wsiach						
Stan działań związanych z "Odnową Wsi" w Gminie						

GOSPODARKA <i>Wybierz jedną odpowiedź w każdej linijce</i>	OCENA					
	1	2	3	4	5	NIE MAM ZDANIA
Rozwój rolnictwa						
Wsparcie lokalnych przedsiębiorców						
Możliwość założenia działalności gospodarczej						
Możliwość zatrudnienia i rozwoju zawodowego na terenie Gminy						
Możliwość znalezienia pracownika z odpowiednimi kwalifikacjami zawodowymi						
Atrakcyjność gospodarcza Gminy						
Dostępność terenów inwestycyjnych						
Możliwość sprzedaży lub zakupu produktów bezpośrednio od lokalnych wytwórców						

ODPOWIEDZI NA PYTANIA OTWARTE PROSIMY WYPEŁNIAĆ DRUKOWANYMI LITERAMI!

2. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką Gminy Kuślin?
(np. turystyka, rozwój przedsiębiorczości itd.)

.....

.....

.....

.....

3. Czy uczestniczy Pan(i) w imprezach kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych organizowanych na terenie Gminy Kuślin? (proszę wybrać jedną odpowiedź)

- ☐ bardzo często – min. raz w miesiącu
- ☐ często – raz na kwartał
- ☐ rzadko - raz na pół roku
- ☐ wcale

4. Jak spędza Pan(i) swój wolny czas? (można wybrać kilka odpowiedzi)

- ☐ odpoczywam w domu (tv, komputer)
- ☐ uprawiam ogród,
- ☐ uprawiam sport, idę na spacer
- ☐ odwiedzam znajomych lub rodzinę
- ☐ idę na koncert, piknik, imprezę
- ☐ podróżuję
- ☐ inne:

5. Jak często korzysta Pan(i) z infrastruktury rekreacyjnej (boisko, plac zabaw, tereny spacerowe) na terenie Gminy Kuślin? (proszę wybrać jedną odpowiedź)?

- ☐ bardzo często – kilka razy w tygodniu
- ☐ często – kilka razy w miesiącu
- ☐ rzadko – kilka razy w roku
- ☐ wcale

6. Kto Pani/Pana zdaniem jest najbardziej narażony na wykluczenie społeczne na terenie Gminy Kuślin? (proszę wybrać jedną odpowiedź)

- ☐ bezrobotni
- ☐ osoby z niepełnosprawnościami
- ☐ osoby starsze

7. Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Kuślin? (proszę wybrać 4 najważniejsze Pana/Pani zdaniem potrzeby)

- ☐ Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej
☐ Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
☐ Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
☐ Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej
☐ Rozbudowa i modernizacja istniejących szkół i przedszkoli
☐ Rozbudowa ścieżek rowerowych
☐ Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej
☐ Inwestycje w odnawialne źródła energii
☐ Inwestycje w oświatę i edukację
☐ Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków
☐ Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi
☐ Poprawa warunków dla inwestorów
☐ Wsparcie dla osób najbiedniejszych
☐ Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych
☐ Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych
☐ Promocja i rozwój turystyki
☐ Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport
☐ Promocja i inwestycje w kulturę
☐ Inne

8. Jeśli mają Państwo własne pomysły, uwagi i wnioski jakie należy wykorzystać przy opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Kuślin na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku, prosimy wskazać je poniżej.

.....

.....

.....

.....

METRYCZKA**Płeć:**

K	
M	

Wiek:

>18	
19-25	
26-35	
36-45	
46-55	
56-65	
65<	

Proszę o wskazanie poziomu wykształcenia:

- ☐ podstawowe
☐ gimnazjalne
☐ zasadnicze zawodowe
☐ średnie
☐ wyższe

Jaka jest Pani/Pana sytuacja zawodowa?

- ☐ uczę się
- ☐ jestem bezrobotny(a)
- ☐ prowadzę własną działalność gospodarczą
- ☐ pracuję –umowa o pracę
- ☐ pracuję dorywczo w niepełnym wymiarze godzin/praca na umowę zlecenie/o dzieło
- ☐ nie pracuję – urlop rodzicielski/wychowawczy
- ☐ jestem rolnikiem
- ☐ jestem emerytem/rencistą

Proszę określić swój związek z Gminą Kuślin (można wybrać dwie odpowiedzi):

- ☐ tu mieszkam
- ☐ tu pracuje

Jeśli mieszka Pan/Pani w Gminie Kuślin Proszę zaznaczyć Sołectwo, które Pan(i) zamieszkuje?

- ☐ Chraplewo
- ☐ Dąbrowa
- ☐ Dąbrowa Nowa
- ☐ Głuponie
- ☐ Krystianowo
- ☐ Kuślin
- ☐ Michorzewo
- ☐ Michorzewko
- ☐ Śliwno
- ☐ Trzcianka
- ☐ Turkowo
- ☐ Wąsowo

ZAŁĄCZNIK NR 2 – TABELA EWALUACYJNA

CEL STRATEGICZNY 1: GMINA KUŚLIN DOBRYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW Z POSZANOWANIEM ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.					
CEL OPERACYJNY	ZADANIE / DZIAŁANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PLANOWANY TERMIN WYKONANIA	FAKTYCZNY TERMIN WYKONANIA	REALIZACJA TAK/NIE
1.1. ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ I TECHNICZNEJ	- Modernizacja oświetlenia ulicznego - Budowa i przebudowa dróg gminnych; - Budowa i modernizacja chodników.				
	Lobbing władz gminy na rzecz rozbudowy i przebudowy dróg innych kategorii (drogi powiatowe). Współpraca z zarządcami dróg.				
	Rozbudowa sieci kanalizacji na terenie gminy w: Chraplewie, Śliwnie, Wąsowie.				
	Podjęcie działań zmierzających do dalszej gazyfikacji gminy: Powstanie koncepcji gazyfikacji wsi Chraplewo oraz innych sołectw.				
1.2. TWORZENIE SPRZYJAJĄCYCH WARUNKÓW DO POZOSTAWANIA W GMINIE NA STAŁE LUDZI MŁODYCH ORAZ STWARZANIE WARUNKÓW DO DODATNIEJ MIGRACJI LUDNOŚCI	Wsparcie aktywności zawodowej rodziców poprzez zapewnienie opieki dla dzieci najmłodszych – utworzenie żłobka/klubu malucha. Godziny otwarcia dostosowane do potrzeb mieszkańców.				
	Powstanie świetlicy środowiskowej jako miejsca aktywizacji i wychowania młodzieży.				
1.3. OCHRONA ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY	Dalsze dotacje na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjnych.				
	Promocja i wspieranie działań w zakresie retencji wodnej.				
	Wsparcie działań dotyczących termomodernizacji budynków prywatnych.				
	Wsparcie w zakresie pozyskiwania odnawialnych źródeł energii.				
	Edukacja i podnoszenia świadomości w zakresie szacunku i troski o zwierzęta.				
	Realizowanie programu opieki nad zwierzętami i walka z bezdomnością.				
	Edukacja i promocja działań z zakresu ochrony środowiska, np. poprzez: Współorganizację konkursów oraz festynów przyrodniczych.				
	Minimalizacja emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych do powietrza poprzez edukację mieszkańców i monitoring stanu powietrza.				
	Usunięcie wysypiska odpadów z centrum Kuślina.				
	Dbłość o stan zadrzewień oraz realizowanie nasadzeń.				
	Wprowadzenie efektywnego systemu segregacji odpadami poprzez, m.in.: Promowanie zamkniętego obiegu gospodarki odpadami.				

CEL OPERACYJNY	ZADANIE / DZIAŁANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PLANOWANY TERMIN WYKONANIA	FAKTYCZNY TERMIN WYKONANIA	REALIZACJA TAK/NIE
1.4. AKTYWNA POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY	Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.				
	Opracowanie aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całego terenu gminy.				
1.5. ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI NA TERENIE GMINY	Modernizacja budynków szkół i przedszkoli w celu jak najlepszego dostosowania ich do potrzeb uczniów, w tym uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności.				
	Utworzenie i udoskonalanie istniejących pracowni tematycznych dla dzieci.				
	Wprowadzenie stypendiów dla uzdolnionych uczniów.				
	Edukacja ekologiczna w szkołach.				
	Dowozy dzieci do szkół – efektywne, dostosowane do potrzeb dzieci, uwzględniające zajęcia pozalekcyjne.				
	Zaopatrzenie szkół w technologię 5G.				
1.6. AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW POPRZECZ PROMOCJĘ I WSPIERANIE DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE GMINY ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH, GRUP NIEFORMALNYCH ORAZ OŚRODKA KULTURY I BIBLIOTEKI	Utworzenie Młodzieżowej Rady Gminy.				
	Popieranie zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych m.in. przez zlecanie im zadań w systemie in-house.				
	Organizacja przez Gminny Ośrodek Kultury imprez masowych zróżnicowanych, dostosowanych do potrzeb mieszkańców, umożliwiających dostępu do kultury wysokiej.				
	Wsparcie działalności świetlic wiejskich stanowiących centrum aktywności mieszkańców sołectw (infrastruktura, działania kulturalne i inne).				
	Pomoc i wsparcie dla istniejących organizacji pozarządowych.				
	Utworzenie Uniwersytetu III wieku.				
1.7. ZWIĘKSZENIE KOMFORTU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W SZCZEGÓLNOŚCI OSÓB STARSZYCH	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.				
	Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.				
	Walka z wykluczeniem transportowym.				
	Współpraca z regionalnym przewoźnikami w celu optymalizacji połączeń.				
	Wysoka jakość usług opiekuńczych i oferta kulturalno-integracyjna dla seniorów. Uruchomienie Klubów Seniora.				
	Wspieranie przez gminę programów nieobowiązkowych szczepień oraz programów profilaktyki zdrowotnej i badań przesiewowych, we współpracy z podmiotami medycznymi.				

CEL STRATEGICZNY 2: GMINA KUŚLIN ODPOWIEDNIM MIEJSCEM DLA ROZWOJU ROLNICTWA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.					
CEL OPERACYJNY	ZADANIE / DZIAŁANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PLANOWANY TERMIN WYKONANIA	FAKTYCZNY TERMIN WYKONANIA	REALIZACJA TAK/NIE
2.1 ZAPEWNIENIE DOBRYCH TERENÓW POD INWESTYCJE.	Aktualizacja studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.				
	Tworzenie infrastruktury podstawowej: kanalizacja, wodociągi.				
	Odpowiednie drogi dojazdowe do terenów inwestycyjnych.				
2.2. DZIAŁANIA NA RZECZ WSPARCIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	Promocja lokalnych podmiotów gospodarczych, poprzez: - Promocję przedsiębiorców na stronach gminy; - Udział gminy w targach branżowych wspólnie z przedsiębiorcami z terenu Gminy.				
	Wprowadzenie ulg podatkowych dla przedsiębiorców.				
2.3.WSPARCIE I PROMOCJA LOKALNEGO ROLNICTWA	Promocja podmiotów gospodarczych oferujących ekologiczne produkty regionalne.				
	Edukacja w zakresie ochrony owadów zapyłających.				
	Promowanie uprawy roślin miododajnych.				
	Edukacja w zakresie potrzeby ochrony siedlisk o wysokiej wartości botanicznej.				
	Wsparcie inicjatyw zmierzających do utworzenia gospodarstw agroturystycznych poprzez, np.: - promocję tej formy wypoczynku; - doradztwo dla rolników chcących założyć gospodarstwo agroturystyczne.				
	Wsparcie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej (folie).				
	Organizacja imprez i festynów, na których promowane będą lokalne produkty.				
	Współpraca z Zespołem Szkół w Trzciance – wsparcie gminy w organizowaniu zajęć praktycznych w gospodarstwach rolnych.				
	Pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na modernizację gospodarstw rolnych.				
	Budowa targowiska.				

**CEL STRATEGICZNY 3: GMINA KUŚLIN ATRAKCYJNYM MIEJSCEM DO WYPOCZYNKU I REKREACJI
DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW**

CEL OPERACYJNY	ZADANIE / DZIAŁANIE	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PLANOWANY TERMIN WYKONANIA	FAKTYCZNY TERMIN WYKONANIA	REALIZACJA TAK/NIE
3.1.ROZWÓJ INFRASTRUKTURY REKREACYJNO- TURYSTYCZNEJ	Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych				
	Stworzenie miejsc do wypoczynku po pracy: • zagospodarowanie, uporządkowanie terenów zielonych z infrastrukturą wypoczynkową (np. place zabaw); • wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej do szerokiej działalności rekreacyjno-kulturalnej (np. organizacja animacji dla dzieci w każdym wieku, wsparcie rodziców dzieci – park miejscem spotkań, zabaw, wymiany doświadczeń i rozwoju (dodatkowa infrastruktura), organizacja koncertów plenerowych, działanie kina letniego, organizacja warsztatów dla rodziców – różne grupy wiekowe.				
3.2. BUDOWANIE POZYTYWNEGO WIZERUNKU GMINY NA ZEWNĄTRZ, PROMOCJA JEJ WALORÓW ORAZ BUDOWA TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY	Opracowanie i wdrożenie strategii promocji Gminy i produktu lokalnego, w tym uporządkowanie kwestii symboli gminnych i zagospodarowanie lokalnego dziedzictwa historycznego związanego z licznymi zabytkami, w szczególności z pałacami.				
	Opracowanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych w planowaniu min. na 1 rok.				
	Promocja miejsc noclegowych na terenie gminy.				
	Dofinansowanie szkół, aby pełniły funkcje noclegowe dla dużych grup.				
	Promocja nowych aktywności sportowych, nowych imprez sportowych w celu budowania wizerunku gminy aktywnej.				
	Utworzenie punktów sprzedaży lokalnych gadżetów i pamiątek.				
	Utworzenie punktu informacji turystycznej.				
	Stworzenie e-mapy i mobilnej aplikacji.				
	Efektywna współpraca partnerska z innymi gminami w celu wzajemnej promocji i wymiany dobrych doświadczeń.				
	Organizacja wycieczek po terenie gminy.				
3.3. OCHRONA I REWITALIZACJA ZABYTKÓW	Stworzenie programu rewitalizacji.				
	Opracowanie i wdrożenie Programu Opieki nad Zabytkami.				
	Wsparcie obiektów zabytkowych i ochrona dóbr kultury poprzez: • Dofinansowanie do rewitalizacji zabytkowych budynków prywatnych. • Odnowienie zabytków znajdujących się na terenie gminy. • Nadanie nowych funkcji odnowionym zabytkom poprzez, np.: » Utworzenie escape room; » Stworzenie muzeum; » Stworzenie warunków na powstawanie nowych restauracji.”				